

Natuur.ruimte

DRIEMAANDELIJKS VERENIGINGSBLAD VAN NATUURPUNT ANTWERPEN NOORD VZW - MAART 2011 - MEI 2011 - JAARGANG 18 - NUMMER 1
VERSCHIJNT IN MAART, JUNI, SEPTEMBER EN DECEMBER

Vrijwilligers

Het kloppend hart van Natuurpunt

Profiel

De schorrenwerkgroep

Actueel

Vleermuizen breken alle records in
winterverblijven

natuurpunt

Antwerpen Noord

2011

Er zijn zo van die data die je niet snel vergeet. Het voorbije jaar, 2010, had een internationale mijlpaal moeten worden waarin de achteruitgang van de mondiale, regionale en lokale biodiversiteit zou vertragen en zelfs stoppen. Helaas hebben we deze afspraak met de geschiedenis gemist. De rijkdom aan soorten gaat nog steeds achteruit, ondanks alle inspanningen.

Uiteraard blijven we bij Natuurpunt Antwerpen Noord niet bij de pakken zitten. Inmiddels zijn we in 2011 aanbeland. En dat wordt voor Natuurpunt zonder twijfel een memorabel jaar.

In de eerste plaats omdat we eind dit jaar 10 jaar bestaan. Op 8 december 2001 zag Natuurpunt als fusievereniging het levenslicht. Hiermee ontstond de grootste natuurvereniging van Vlaanderen. Na 10 jaar kunnen we met trots terugblikken. Niet alleen het ledenaantal verdubbelde, maar ook de beheerde oppervlakte natuurgebied. Net als de vele acties om bedreigde planten- en diersoorten te beschermen. Anno 2011 behoort Natuurpunt samen met het Nederlandse Natuurmonumenten en de Britse RSPB tot de 'grote 3' van de Europese natuurbeschermingswereld.

Deze spectaculaire groei zou echter niet mogelijk geweest zijn zonder de steun en inzet van duizenden vrijwilligers. Ook in onze afdeling zijn meer dan 200 vrijwillige medewerkers actief om Natuurpunt elke dag te doen leven. We zijn dan ook bijzonder verheugd dat uitgerekend ons jubileumjaar is uitgeroepen tot het Europees Jaar van de Vrijwilliger.

In dit nummer van Natuur.ruimte willen we daarom graag uitgebreid aandacht besteden aan de rol die de vrijwilligers spelen in onze vereniging. En we willen je natuurlijk ook een beeld geven van de veelzijdigheid van het vrijwilligerswerk: natuurbeheerwerken, natuurstudie, educatie, bewegingswerking, administratief en secretariaatswerk, beleidsbeïnvloeding, ... Het zijn slechts enkele facetten uit de veelzijdige werking die vrijwilligers binnen Natuurpunt Antwerpen Noord ontplooien. Mogelijk zit er ook een uitdaging voor jou bij?

En dan mogen we niet vergeten dat 2011 ook is uitgeroepen tot het Internationaal Jaar van het Bos. Gelukkig hebben we nog heel wat bos in onze regio. Maar het spreekt voor zich dat we daar dit jaar met Natuurpunt Antwerpen Noord extra aandacht aan zullen besteden.

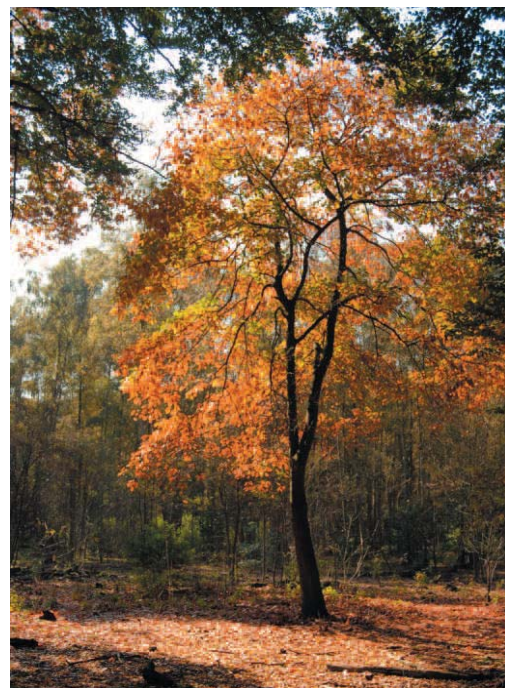
Tenslotte wil ik eindigen met een oproep. Meer dan ooit hebben we nood aan een krachtig draagvlak van leden en gezinnen die ons steunen. Zeker nu we moeten vaststellen dat in omringende landen het natuurbeleid wordt afgebouwd. Laat dit niet in onze eigen leefomgeving gebeuren! Jouw steun als lid is van cruciaal belang. Wellicht ken je ook andere gezinnen uit je omgeving die ons willen steunen? Ik hoop alvast dat we ons jubileumjaar in december met een recordaantal leden kunnen vieren.

Stefan Versweyeld
voorzitter

In dit nummer

Edito	2
Natuur.winkel	3
Natuurstudie: witkopstaartmezen 4	
Natuurgebied: de schorren- werkgroep	6
Natuur.actief: Natuurpunt- vrijwilliger	8
Natuur.beleid: Natuurpunt richt energiecoöperatieve op	10
Natuur.prikbord	12
Brandpunt: succeswinter voor vleermuizen	14
Snor: het bos, een huis met verdiepingen	16
Vergeet niet te genieten	18
Natuur.divers: bij is soort van het jaar	23
Natuur.beweging: Opvang-centrum voor Vogels en Wilde Dieren	24
Natuur.divers: blijven werken aan biodiversiteit	26
Natuur.agenda	28
Reclame	29
Colofon	30
Reclame	31
Natuurgebied: Kooldries-Hoofswear	32

Dankzij de inzet van vele vrijwilligers kan je in alle seizoenen genieten van de prachtige natuur. Foto: Rafaël Delaet (FFFS).

Een nieuw voorjaar betekent weer nieuw leven in natuur... en bos!

Tekst: Hubert Michiels

Een boswandeling blijft elke keer opnieuw een boeiende belevenis. Bossen zijn niet alleen mooi, ze zijn ook heel belangrijk. De Verenigde Naties riepen 2011 dan ook uit tot het Jaar van het Bos. We geven je graag een paar tips voor boeiende boeken. Natuurlijk vind je nog veel meer op onze website www.natuurpunt.be.

Het laatste kind in het bos van Richard Louv is een bestseller in de Verenigde Staten. Direct contact met de natuur is van wezenlijk belang voor de lichamelijke en geestelijke gezondheid van kinderen. Louv vertelt hoe we de verbroken relatie met de natuur kunnen herstellen. Ledenprijs € 21,60.

Natuurtalenten op zoek naar de bronnen in het bos is een leerrijke reis door de natuur voor kinderen vanaf 8 jaar. Het boek kan gebruikt worden als lees- en als studieboek. Je leert het leven in het bos kennen via eigen onderzoek en beleving. Ledenprijs € 2,50.

Bomen en struiken. Deze handige gids leert je het leven van een boom ontdekken en stelt je in staat de meeste in het wild groeiende bomen en struiken van België en Noord-Frankrijk te identificeren. Ledenprijs € 9.

Bosecologie en bosbeheer bundelt kennis en ervaringen over bosbeheer en de ecologische grondslagen daarvan. De teksten zijn geschreven door een brede groep van vakspecialisten uit Nederland en Vlaanderen, met een goed inzicht in de wetenschappelijke achtergronden en de praktische aspecten van bosbeheer. Inzicht in de opbouw en het functioneren van bomen en bossen vormt de basis van het

boek. De auteurs bespreken de belangrijkste beheermaatregelen in het licht van een brede maatschappelijke functie en een duurzaam gebruik van het bos op lange termijn. Aanbevolen voor terreinbeheerders, studenten en iedereen die zijn kennis over het bos wil verbeteren. Ledenprijs € 59,40.

Zoekkaarten Stichting Veldwerk. Met behulp van tekeningen kan je blad of knop bekijken en vergelijken en zo verschillende bomen op naam brengen. Ledenprijs € 1,50.

Natuur.winkel

Steenstraat 25, 2180 Ekeren,
tel. 03-541.58.25, e-mail:
antwerpennoord@natuurpunt.be.
Van maandag tot en met vrijdag
open van 10 tot 17 u.

Oosterse tuingasten

Kijk mee uit naar witkopstaartmezen

Tekst: Bram Vogels

Staartmezen vrolijken veel tuinen op met hun grappige verschijning.

Een bolletje wol met een lange staart, nooit alleen, altijd druk in de weer en volop kwetterend. Niets speciaals, of misschien toch? Dit jaar is er een invasie van witkopstaartmezen, een ondersoort die we niet vaak in Vlaanderen zien. De volgende tips kunnen je helpen om ze te onderscheiden van de staartmees en de witkoppige staartmees, die wel vertrouwd volk zijn in onze regio. Laat het ons zeker weten als er witkopstaartmezen in je tuin verschijnen...

Staartmezen

Staartmezen komen voor in grote delen van Europa en Azië. Je vindt ze van Ierland tot het verre Japan. Duizenden vrijwilligers van Natuurpunt werken elk jaar

Een staartmees.

Foto: Walter Van Ginhoven (FFFS).

mee aan het project 'Vogels Voeren en Beloeren' en geven de waarnemingen in hun tuin door. Zo weten we dat de staartmees in ongeveer de helft van de Vlaamse tuinen te zien is. De staartmees die normaal in Vlaanderen voorkomt, heeft een witte buik met roze schijn, een witte kop met brede zwarte wenkbrauwstroken en een rug die wit, rossig en zwart getekend is. Onze staartmezen behoren tot de ondersoort europaeus.

Witkopstaartmezen

In Fennoscandiavië en verder oostelijk vanaf Estland tref je een andere ondersoort aan: caudatus, of in het Nederlands de witkopstaartmees. Ruwweg ziet deze vogel er hetzelfde uit als onze staartmezen, maar er is een belangrijk verschil: hun kop is volledig wit. De brede zwarte wenkbrauwstroken ontbreken bij deze soort volledig. De witkopstaartmezen hebben ook

Een witkopstaartmees.

Foto: Walter Van Ginhoven (FFFS).

wittere onderdelen en meer wit op de rug, met veel minder uitgesproken de roze schijn die veel staartmezen hebben. Daardoor komen ze veel kouder gekleurd over en lijken ze hoofdzakelijk zwart-wit.

Witkoppige staartmezen

De twee ondersoorten planten zich ook onder elkaar voort. Zo ontstond een hybride populatie: in België vliegen dus staartmezen rond met een witte kop, die toch geen witkopstaartmezen zijn. We noemen ze witkoppige staartmezen. Het is dan ook belangrijk om de staartmezen met een witte kop heel aandachtig te bekijken. Witkoppige staartmezen hebben meestal nog wel enkele restanten van de zwarte wenkbrauwstroken, waardoor over het algemeen op de witte kop enkele kleine zwarte vlekjes te zien zijn.

Breng de invasie in kaart

Witkopstaartmezen zijn een zeldzame verschijning in Vlaanderen, ze komen enkel in invasiejaren afgezakt naar onze tuinen. Eerdere invasiejaren waren onder andere 2001 en 2003. Het is heel interessant om de huidige invasie zo goed mogelijk te documenteren. De vrijwilligers van de vogelwerkgroep hebben de voorbije maanden de groepen staartmezen aandachtig bekeken en op verschillende plaatsen zijn ondertussen witkopstaartmezen gesignaleerd. We zagen ze al op het Noordkasteel, in de Bospolder, in Berendrecht, ... Maar omdat staartmezen overal opduiken, willen we nog meer vrijwilligers uit onze regio vragen om uit te kijken naar deze zeldzame tuingast.

Een witkoppige staartmees. Let op de restanten van de zwarte wenkbrauw.
Foto: Gert Vanden Broeck.

Witkopstaartmezen zie je tijdens invasiejaren soms gewoon in je tuin.
Foto: Walter Van Ginhoven (FFFS).

Hoe waarnemingen doorgeven?

De vogelwerkgroep van Natuurpunt Antwerpen Noord heeft een regionale databank aangemaakt voor waarnemingen. Die maakt deel uit van de nationale databank **www.waarnemingen.be**. In onze regionale databank vind je op een overzichtelijke manier alle waarnemingen van onze regio en van het havengebied op linkeroever terug. Je kan zoeken op soorten of op locaties, verspreidingskaartjes of statistieken opmaken, foto's bekijken, ... Probeer het gerust zelf eens uit op **www.antwerpennoord.be/vogelwerkgroep** onder de rubriek waarnemingen en vergeet vooral niet om zelf je waarnemingen door te geven. Enkel door de inzet van vele vrijwilligers krijgen we een accuraat beeld van de verspreiding

van soorten en kunnen we zowel hun voor- als achteruitgang vastleggen.

Als je witkopstaartmezen opmerkt in de tuin, geef je waarneming dan door via de databank op **www.antwerpennoord.be/vogelwerkgroep** of stuur een mail naar **vogelwerkgroep@antwerpennoord.be**. Maak als dat mogelijk is ook foto's. Het verschil tussen een witkoppige staartmees en een witkopstaartmees is namelijk vaak heel klein. Als genoeg vrijwilligers hun waarnemingen doorgeven, kunnen we deze invasie op een degelijke manier in kaart brengen en krijgen we een idee van het aantal dieren dat onze regio bereikt heeft. Want het gebeurt niet elk jaar dat er zo'n hoog bezoek over de vloer komt!

De schorrenwerkgroep

Tekst: Frank Wagemans

Wat zou je beginnen als je er als conservator van een natuurgebied alleen voor stond? Laat staan als je zoals ik twee natuurgebieden onder je hoede hebt, het Galgeschoor en het Groot Buitenschoor. Je hebt de administratieve verplichtingen zoals jaarverslagen, jaarrapporten, beheerverslagen, ... Maar dat gaat nog. Een paar watervogeltellingen, broedvogelinventarisaties of planten-inventarisaties kunnen er ook nog wel bij. Maar zie je al voor je hoe je in je eentje een half voetbalveld zou maaien en dan het maaisel afvoert? Of hoe je moederziel alleen snel een container vult met bijeengezameld drijfvuil? Of met niet meer dan je eigen twee handen olie opkuist na de één of andere scheepscalamiteit op de Schelde? Dan is het niet alleen verdomd handig maar zelfs onmisbaar dat je kunt rekenen op vrijwilligers. Ik heb als conservator het geluk dat ik op een vaste schare vrijwilligers kan rekenen: de schorrenwerkgroep of, zoals wij zeggen, 'de schorrendabbers'.

Natuuractiviteiten

Het grootste deel van onze tijd besteden we, hoe kan het ook anders, aan onze activiteiten in de natuur. En daar komt heel wat bij

kijken: watervogeltellingen, broedvogelinventarisaties, beheerwerken zoals maaien of opruimen van drijfvuil, vismonitoring, plantenkarteringen,

De schorrenwerkgroep aan het werk... daar ergens onder water liggen de fuiken. Foto: Walter Van Ginhoven.

*Het rijk van het slijk, desolate vlakte vol met leven.
Foto: Walter Van Ginhoven.*

bodemonderzoek, ... En dan zijn er nog de simultane zeehondentellingen van de Voordelta, Ooster- en Westerschelde. Die gebeuren in samenwerking met Jaap Van der Hiele van het Nederlandse Eerste Hulp Bij Zeehonden (EHBZ) Zuid-West. Een kleine kern van fotoliefhebbers is gespecialiseerd in natuurfotografie. Ieder van de mannen en vrouwen onder onze vrijwilligers heeft zelf zijn plekje gevonden en kiest vrij hoe en wanneer hij of zij wil meewerken. Als je je ergens voor opgeeft, wordt er natuurlijk wel op je gerekend.

Sociale activiteiten

Maar werken in de natuur alleen houdt een groep niet samen. Zeker zo belangrijk zijn de sociale activiteiten. En dat wordt in heel wat verenigingen wel eens vergeten. Sociale activiteiten

Unieke gebieden

Dunstaart, een uiterst zeldzaam gras (op de Rode Lijst als zijnde bedreigd), komt slechts op een tweetal, mogelijk drietal, plaatsen in België voor: IJzermonding, het Zwin (geen zekerheid) en op het Galgeschoor.

Het avontuur begon al in de jaren 1980, de toenmalige Administratie Waterwegen en Zeewezen, afdeling Zeeschelde (nu Waterwegen en Zeekanaal NV) gaf de schorrengebieden Galgeschoor en Groot Buitenschoor in beheer aan Natuurreservaten vzw. Dankzij W&Z en de verdere uitbouw van de enthousiaste schorrenwerkgroep hebben we deze prachtige gebieden nog steeds in beheer en kunnen bezoekers blijven genieten van het zilte grasland en een bezoekje aan de schorrengebieden!

Ook de biodiversiteit vaart er wel bij. Als de schorrengebieden niet beheerd worden, zullen ze onvermijdelijk verruigen en verdwijnt het zilte grasland op het Groot Buitenschoor. Typische schorrenplanten zoals schorrezoutgras, heemst en de uiterst zeldzame dunstaart zouden verdwijnen op wellicht één van de laatste vindplaatsen in Vlaanderen.

*Na een tocht door het Galgeschoor op weg naar Lillo.
Foto: Eddy Rottiers.*

vormen het weefsel dat het web bij elkaar houdt. Soms is er een direct verband met onze schorren, de natuur of de Schelde. Maar we doen samen ook dingen op cultureel vlak of we gaan simpelweg voor het menselijk contact. Een greep uit de voorbije jaren levert een mooi en door de schorrendabbers gewaardeerd palmares op. We deden Scheldeboordwandelingen en -fietstochten. We organiseerden vormingsactiviteiten zoals een bezoek aan het Watersnoodmuseum in Ouwkerk of de tentoonstelling 'Walvissen en Dolfijnen' in het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen in Brussel. We gingen wandelen in de Hoge Venen en in de Ardennen, deden Westerscheldevaartochten met het zeilschip de T'ai en gingen op educatief studieweekend op het Verdrongen Land van Saeftinghe.

Peterschap BASF

BASF is onze buur op het Groot Buitenschoor. Dankzij een peterschapsproject van het bedrijf beschikken we over twee ruime, moderne lokalen in hun e-paviljoen.

 BASF
The Chemical Company

We bouwen er stilletjes aan een kleine tentoonstelling over het Galgeschoor en het Groot Buitenschoor, en ontvangen er onze bezoekers voor de maandelijkse wandeling. We organiseren er ook voordrachten en vormingsactiviteiten voor de schorrendabbers of voor het grote publiek.

Vismonitoring in samenwerking met INBO. Foto: Hug Van Beek.

Kennismaken?

Ben je geïnteresseerd in onze gebieden of wil je kennismaken met de schorrenwerkgroep? Dat kan! Elke **eerste zondag** van de maand kan je om **9.30 u** mee met een geleide wandeling in één van onze brakwaterschorren. Maar let op: wij zijn voor onze activiteiten afhankelijk van het getij. Kijk dus voor alle zekerheid eerst even op onze website voor het juiste aanvangsuur en voor de plaats van afspraak. Soms moeten we afwijken van onze 'eerste zondag van de maand'. Maar dat vind je allemaal klaar en duidelijk op onze website **www.scheldeschorren.be**.

Praktische tips voor bezoekers

Goed aanzittende hoge rubberlaarzen en modderbestendige kleding zijn een must. Als je na de wandeling nog onder de mensen wil komen, breng je best reservekleding mee. Het terrein is moeilijk begaanbaar en dat maakt een wandeling redelijk zwaar. We raden zwangere vrouwen, hart- en longpatiënten sterk af om aan de excursies deel te nemen. Voor een wandeling in de schorren moet je goed te been en gezond zijn. Beide gebieden zijn niet toegankelijk met honden, kinderwagens of rolstoelen.

"Natuurpunt-vrijwilliger" ... meer dan je denkt!

Tekst: Koen Vanaghtmael

Tientallen vrijwilligers zijn dagelijks in de weer om de vereniging draaiend te houden. Een selectie uit de duizenden foto's van het afgelopen jaar geven een beeld van de veelzijdigheid, de mensen achter de vereniging. Mensen zoals jij en ik, die om het even waar wel ergens in de vereniging een zinvolle en aangename vrijetijdsbesteding vinden... meer en betere natuur voor iedereen!

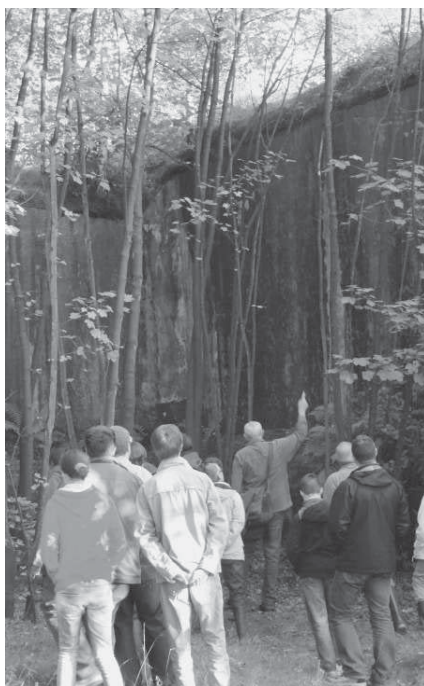
Heb je zin of interesse om ook Natuurpunt vrijwilliger te worden? Neem dan contact op met het Natuur.huis.

Bosbeheer in gemeentelijk natuurgebied Het Rood in Kapellen. Hands uit de mouwen voor het bestrijden van Amerikaanse vogelkers. Foto: Johan Vandewalle.

Voorbereiding voor de Europese nacht van de vleermuis... ook tenten opzetten, hoort erbij. Foto: Koen Vanaghtmael.

Volg de gids... Foto: Koen Vanaghtmael.

Verzending van dit ledenblad... ook dat is vrijwilligerswerk. Foto: Iris Buermans.

Vrijwilligers recruteren op een praatcafé... hoe het nuttige aan het aangename gekoppeld wordt. Foto: Koen Vanaghtmael.

Evenementen... beweging, catering en ledenwerving... hier even wachten op het publiek. Foto: Koen Vanaghtmael.

Communicatie... interview voor radio en televisie in de Natuur.tuin. Foto: Iris Buermans.

Oxfam-Wereldwinkelbeurs, ook daar is Natuurpunt van de partij om de vereniging bekend te maken bij het grote publiek. Foto: Ilse De Schutter.

Wilgen knotten... een 'super' activiteit tijdens de wintermaanden... Foto: Guy Leys.

En dat is niet erg als er veel volk komt helpen! Foto: Ludo Hermans.

Conflicten zijn er wel af en toe maar die worden op een intelligente wijze opgelost. Foto: Guy Leys.

Jeugd is de toekomst, de huidige jongeren zijn de Natuurpunt-vrijwilligers van de toekomst. Hier staan vrijwilligers klaar voor een dag educatief natuurbeheer. Foto: Gert Cornelis.

Uiteraard ook hard werken... deze dijk wordt door de vrijwilligers netjes vrijgehouden van oprukkende wilgenstruwelen. Foto: Guy Leys.

Dankzij moderne technieken... Foto: Guy Leys.

Hoe jonger hoe liever... bewonderen is beginnen begrijpen. Foto: Koen Vanaghtmael.

Catering mag nooit ontbreken... Foto: Guy Leys.

Een feestje is leuk maar het wordt er rommelig van... afwassen moet ook af en toe eens. Foto: Ludo Hermans.

En er is materie genoeg om te bestuderen... een gans leven lang! Foto: Koen Vanaghtmael.

Natuurpunt Antwerpen Noord richt mee energiecoöperatieve 'Energie voor meer Natuur' op

Tekst: Steven Vanholme

energie voor meer natuur

Slinkende voorraden van fossiele brandstoffen, klimaatverandering, een alsmaar groeiende vraag naar energie... er staan ons de komende decennia heel wat uitdagingen te wachten. Gelukkig zijn er ook oplossingen aanwezig: enerzijds energiebesparing, anderzijds technologieën die al vele decennia hun efficiëntie bewijzen, zoals zonne-energie, windenergie, waterkracht. Natuurpunt Antwerpen Noord vzw, Natuurpunt Gent vzw en Natuur.koepel Zuid-West-Vlaanderen vzw beslisten om niet aan de kant te blijven staan en hebben nu samen met energieproducent Linea Trovata een eigen energiebedrijf opgericht: 'cvba Energie voor meer Natuur'.

Samenwerking

Natuurpunt en Linea Trovata zijn daarmee niet aan hun proefstuk toe. In 2008 ontwikkelden ze samen de campagne 'Zonnen voor meer natuur'. De voorbije twee jaar lieten al meer dan achthonderd mensen via dit

project zonnepanelen plaatsen, en het aantal groeit nog elke dag. In 2010 ontstond het project 'Grote daken gezocht'. Natuurpunt vroeg leden en sympathisanten, eigenaars van grote daken om hun dak te verhuren aan Linea Trovata. Die onderneming plaatst er dan op eigen kosten en eigen

risico fotovoltaïsche cellen op. Op die manier krijgt veel ongebruikte dakoppervlakte een zeer nuttige toepassing. Bovendien krijgt Natuurpunt een gift per verhuurd dak. Hiermee kunnen we bedreigde natuur aankopen. De eerste grote zonne-installatie werd eind augustus 2010 in gebruik genomen, op de Sint-Martinusschool in Lubbeek.

De zonnepanelen op de Natuur.loods in aanbouw aan de Donkweg zijn eigendom van de 'cvba Energie voor meer Natuur'. Foto: Willy Ibens.

Coöperatieve

In 2010 leidden verschillende elementen tot een volgende stap in de samenwerking.

- Investerings in groene energieprojecten zijn kapitaalsintensief, maar brengen verzekerde rendementen op gedurende minstens twintig jaar.
- Natuurpunt zoekt steeds meer financiële middelen buiten overheidssubsidies, zodat het tempo van aankopen van natuurgebied niet hoeft te vertragen.

- Heel wat leden van Natuurpunt willen wel investeren in hernieuwbare energie, maar kunnen om uiteenlopende redenen niet investeren in eigen zonnepanelen (bv. omdat ze huren of wegens de ligging van de woning).

Het resultaat is de oprichting van de 'cvba Energie voor meer Natuur'. Cvba betekent 'coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid'. Een coöperatieve is dus een bedrijf, en streeft – anders dan een vzw – winst na. Kenmerkend voor een coöperatieve is dat mensen relatief vlot kunnen in- en uitschrijven. Het risico is daarbij beperkt tot de eigen inbreng.

De eerste investeringen

'cvba Energie voor meer Natuur' wil kapitaal inzamelen door de uitgifte van aandelen. Dit kapitaal zal de vennootschap investeren in hernieuwbare energieprojecten. We willen investeren in middelgrote PV-installaties (zonnepanelen voor de opwekking van elektriciteit). Dit om verschillende redenen. Voor de plaatsing van zonnepanelen hebben we geen stedenbouwkundige vergunning nodig – wat heel wat administratiekosten uitspaart. We hebben ook al enkele geschikte locaties waar de installatie onmiddellijk kan beginnen. De opbrengst van zonnepanelen is bovendien gegarandeerd, omdat twintig jaar lang groenestroomcertificaten worden verkocht.

In de daaropvolgende maanden en jaren willen we ook actief op zoek gaan naar investeringsmogelijkheden in windenergie en andere vormen van hernieuwbare energie.

Wat brengt het op?

Het is expliciet de bedoeling om met die activiteit winst te maken. Als er winst gemaakt wordt, gaat een deel daarvan naar de ondersteuning van natuurprojecten. Een ander deel van de winst zal ingezet worden voor de verdere promotie van hernieuwbare energie. En uiteraard krijgen de aandeelhouders een deel van de eventuele winst uitgekeerd. Ons financieel plan is zo opgesteld dat het mogelijk moet zijn om de aandeelhouders jaarlijks het maximum toegelaten dividend toe te kennen. Dat is zes procent op het gestorte kapitaal.

Een belegging houdt risico's in

De uiteindelijke beslissing over de dividenden komt toe aan de Algemene Vergadering, die over de winstbesteding moet oordelen. Als de winst tegenvalt, is het mogelijk dat er minder of geen dividend uitgekeerd wordt.

Een vennoot heeft bij uittreding of bij ontbinding van de vennootschap recht op maximaal de bij toetreding volstorte waarde, eventueel verminderd met de boekhoudkundige minwaarde van de aandelen. Bij faillissement of zware verliezen kan de investeerder de gestorte inleg verliezen. De aandelen zijn overdraagbaar aan andere aandeelhouders, maar er is geen gereguleerde markt. Uittreding kan pas na 3 jaar. Als het totaal bedrag van de uittredingen op jaarbasis hoger ligt dan 1/15 van het totale geplaatste kapitaal, kan de Raad van Bestuur beslissen om de uittredingen tijdelijk te weigeren.

*Linea Trovata plaatst zonnepanelen op grote daken zoals dat van de Carrefour in Brugge.
Foto: Linea Trovata.*

Prospectus

Voor de uitgifte wordt een prospectus opgemaakt. Dat is een wettelijk vereist document waarin alle informatie over de aandelen, de cvba, het financieel plan en de risicofactoren gebundeld is. Het prospectus zal gedurende de ganse tijd van de uitgifte raadpleegbaar zijn op **www.energievoormeernatuur.be** en op de zetel van de cvba.

Meld je aan als geïnteresseerde

Een aandeel van 'cvba Energie voor meer Natuur' kost € 250. Het aantal aandelen per persoon is onbeperkt. Aandeelhouders hebben stemrecht op de algemene vergadering, en delen in de eventuele winst van de onderneming.

Op dit moment is de aanbieding nog niet open. Geïnteresseerd om op de hoogte gebracht te worden van zodra de aandelen verkocht worden? Registreer je op de website:

www.energievoormeernatuur.be

Voor meer informatie: contacteer **antwerpennoord@natuurpunt.be** of 03-541.58.25.

Welkom op onze algemene ledenbijeenkomst!

Onze afdeling is het hart van de Natuurpuntwerking in de Noord-Antwerpse regio. Het is de spil van de werking rond de beheerde natuurgebieden, rond natuurbeleving, -studie en educatie. Natuurpunt wordt gevormd door mensen zoals jij, die zich betrokken voelen met hun omgeving en ook aan hun (klein)kinderen een boeiende

leefomgeving mét natuur willen doorgeven. Daarom vinden we het erg belangrijk dat ook jij je stem kan laten horen én willen we je anderzijds bedanken voor jouw steun. Op **vrijdag 11 maart** organiseren we onze jaarlijkse algemene ledenbijeenkomst met een gevuld programma en een gezellige tapas-bar. Je bent van harte welkom! De algemene

ledenbijeenkomst vindt plaats in De Lindeboom, Kerklei 18, Brecht – Sint-Job-in-'t-Goor. De deuren openen om **19.15 u**, om 19.45 u gaan we van start. Deelname is gratis voor alle leden. Graag vooraf inschrijven. Dat kan via **antwerpennoord@natuurpunt.be**. Tot dan!

Vacanature webdesign

We zijn op zoek naar vrijwilligers die willen meehelpen aan het beheer en de lay-out van onze website. Activiteiten en relevant nieuws voor onze natuurliefhebbers moeten op de website worden geplaatst en voorzien van een passende foto of illustratie. Daarnaast willen we informatieve artikelen op de site zetten. Hou je van de natuur, maar ook van je computer? Laat dan snel iets van je horen! Natuur.huis, Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, e-mail **antwerpennoord@natuurpunt.be**.

Druk vliegverkeer in De Kuifeend

De recente natuurherstelwerken in De Kuifeend zijn zonder twijfel een succes. Dankzij de verhoging van het waterpeil stijgen de aantallen watervogels spectaculair. Eén van de mooiste wintergasten is de smient. We konden op 9 januari niet minder dan 460 exemplaren tellen. Dezelfde dag telden we ook 24 pijlstaarteenden. Een niet onaardig aantal van 595 kuifeenden zocht na de

hefveige koudeperiode van december 2010 ijverig voedsel in een wak op De Kuifeend. Ze deden daarmee de naam van het natuurgebied alle eer aan. Brilduikers waren vrij regelmatig in kleine aantallen aanwezig. De wintergast bij uitstek was het nonnetje. De Kuifeend is één van de weinige natuurgebieden in Vlaanderen waar je deze soort iedere winter aantreft.

Dankjewel Annie en Rik

Annie De Koninck was tot nu toe de voortrekster van de werkgroep Educatie bij Natuurpunt Antwerpen Noord. Maar de jaren zijn voorbij gevlogen, en Annie vond dat het stilaan tijd was om de fakkel als voortrekster door te geven. Annie was van jongsaf geboid door de natuur en vervulde haar rol als natuurgids vele jaren lang met hart en ziel.

*Annie (midden) tijdens een bijscholing van andere gidsen.
Foto: Ludo Hermans.*

Ze leidde verschillende generaties jonge (en oudere) natuurgidsen rond, van de Oude Landen tot de Ruige Heide, van de Dodoenstuin tot de Kalmthoutse Heide... Annie begon met de VMPA-groep Ekeren-Kapellen, en ging daarna verder met een groep Educatie bij Natuurpunt Antwerpen Noord. Ze organiseerde elk jaar cursussen met haar aanstekelijke enthousiasme en deed een beroep op ieders creativiteit. Annie, we danken je omdat je altijd klaar stond om een hele horde gidsen op te trommelen, bij te staan en te motiveren bij activiteiten van Natuurpunt Antwerpen Noord.

Rik Joris moet helaas, om gezondheidsredenen, stoppen als vrijwilliger. Rik kwam bij onze vereniging als vrijwilliger na de fusie. Voorheen was hij actief bij

de lokale afdeling van De Wielewaal. Toen Natuurpunt Antwerpen Noord een feit was, nam hij de organisatie en het beheer van onze natuur.bibliotheek en van ons documentatiecentrum op zich. Onder de bezielende leiding van Rik groeide ons documentatiecentrum uit tot het infopunt over natuur, landschap en biodiversiteit in onze regio. Rik, bedankt hiervoor.

*Rik vertrekkensklaar met verrekijker.
Foto: Hubert Michielsens.*

Zeldzame paddenstoelen in de Bospolder

In 2003 startte Natuurpunt Antwerpen Noord het begrazingsproject in de Bospolder op. Anno 2011 zijn de resultaten meer dan geslaagd. Verwaarloosde ruigten evolueerden naar soortenrijke graslanden die door de kalkrijke (opgespoten) bodem veel overeenkomsten vertonen met duingraslanden. Deze graslanden zijn een uitgelezen locatie voor 'wasplaten', zeg maar de orchideeën onder de paddenstoelen. Deze prachtige maar kieskeurige zwammen zijn zeldzaam geworden in Vlaanderen. In de Bospolder werden onder meer zwartwordende wasplaat en puntmutswasplaat aangetroffen. Hopelijk volgen nog meer soorten!

Zwartwordende wasplaat.

Foto: Koen Vanagtmael.

1.250 bomen voor Het Rood

Vrijwilligers van Natuurpunt Antwerpen Noord hebben met de hulp van het Kapelse gemeentebestuur en het havenbedrijf NYK 1.250 bomen geplant tijdens de Dag van de Natuur in Het Rood. Doel van de actie was het creëren van een houtkant van meidoorn. De nectar van de meidoornbloemen vormt immers een onweerstaanbare voedselbron voor de eikenpage, een zeldzame dagvlinder die in Het Rood voorkomt. Met dank aan iedereen die zijn/haar boompje heeft geplant!

Meer dan 80 vrijwilligers plantten 1.250 bomen tijdens de Dag van de Natuur in Het Rood.

Foto: Ilse De Schutter.

Natuurpunt partner van Delhaize en Eilean Nature Shop

Delhaize verkoopt sinds kort verschillende types recycleerbare inktpatronen voor de printer. In de verpakking vind je een envelop waarmee je de lege inktpatroon kan opsturen naar een recyclagebedrijf. Voor elke teruggestuurde inktpatroon ontvangt Natuurpunt een vergoeding waarmee nieuwe natuur kan worden aangekocht! Eilean Nature Shop is een unieke natuurwinkel in het centrum van Antwerpen. De combinatie van retail, natuurbehoud, ethische en duurzame producten en lifestyle

maakt dit pilootproject erg interessant. Net zoals de natuur verandert de winkel elke dag een beetje en evolueert het aanbod mee met de seizoenen. Spring eens binnen om de sfeer van onze natuurgebieden op te snuiven en de leuke producten te ontdekken, die een duidelijke link hebben met Natuurpunt. In Antwerpen vind je een Eilean Nature Shop in de hippe Kammenstraat (nr. 72). Meer informatie over deze partnerschappen vind je op de website van Natuurpunt: www.natuurpunt.be.

Nestkasten in Hof De Bist dankzij De Waterval

Juf Martine kreeg onlangs de vraag van bioloog Arent Raepsaet of de leerlingen in een project wilden

Foto: Koen Vanagtmael.

meestappen. Nestkasten voor mezen, roodborsten en boomklevers werden met enthousiasme door de leerlingen in elkaar getimmerd. Daarna was het zoeken naar een plek om deze op te hangen. Hun oog viel op het natuurgebied beheerd door Natuurpunt gelegen in Hof De Bist. Natuurpunt koos op 14 februari mee de ideale plek uit om de nestkasten op te hangen. Het is uitkijken nu naar het vervolg van het verhaal. De monitoring van de nestkasten zal door de leerlingen

zelf gebeuren. Het zelf mogen ringen van de nakomelingen in mei... daar kijken de leerlingen naar uit! En wij ook!

Meer info

Voor meer informatie over deze onderwerpen kan je contact opnemen met het Natuur.huis van Natuurpunt Antwerpen Noord, tel. 03-541.58.25, antwerpennoord@natuurpunt.be, www.antwerpennoord.be.

Ondersteboven overwinteren

Tekst: Stefan Versweyveld

Op het einde van iedere herfst zoeken vleermuizen een geschikte plek op

voor hun winterslaap. Terwijl deze bijzondere maar bedreigde zoogdieren hun levensritme tijdelijk sterk vertragen om de winter door te komen, worden de vrijwilligers van Natuurpunt Antwerpen Noord net heel actief. Want in de winter kan je vleermuizen het makkelijkst tellen en een goed beeld krijgen van de voor- of achteruitgang van de vleermuispopulaties in Vlaanderen. De resultaten overtreffen onze stoutste verwachtingen. Na het dieptepunt in het begin van de jaren '80, gaan de aantallen opnieuw omhoog. Dat bleek ook uit de tellingen van de voorbije winter. Met dank aan de inzet van vele vrijwilligers!

Een watervleermuis in één van de bunkers van het Mastenbos. Foto: Kamila Wawrocka.

Leven bij waakvlam

Al onze inheemse vleermuizen eten insecten, die ze vangen door middel van een sonarsysteem. Dit in tegenstelling tot de tropische vleermuizen die zowat alle

In een koude, vochtige bunker omhoog kijken met enkel een hoofdlampje, op zoek naar vleermuizen. Je moet het maar doen. Foto: Wout Willems.

mogelijke voedselbronnen aanboren: nectar, stuifmeel, vissen, fruit en jawel... ook bloed. Een vleermuis consumeert per nacht de helft van haar eigen lichaamsgewicht aan insecten. Omdat er in de winter bij ons bijna geen vliegende insecten te vinden zijn, gaan onze vleermuizen in winterslaap. In de nazomer eten ze extra veel zodat ze voldoende vetreserves kunnen aanleggen om de winter door te komen. In oktober-november zoeken ze dan een geschikt winterverblijf, waarbij ze hoge eisen stellen aan hun verblijfplaats. Om hun energieverbruik tijdens de winterslaap te minimaliseren, loopt de lichaamstemperatuur van vleermuizen immers sterk terug: van 35° à 40° C naar 0° à 10° C! Bij een dergelijke temperatuursdaling gaan ze in lethargie. Doordat ook lichaamsfuncties zoals hartslag en ademhaling sterk vertragen, verbruiken ze zeer weinig energie

en kunnen ze de winterperiode op hun vetreserves doorkomen. In deze lethargische toestand zijn vleermuizen zeer kwetsbaar. Wakker worden, dus opwarmen en ademhaling en hartslag versnellen, kost een vleermuis enorm veel energie. Toch worden de vleermuizen in de winter wel eens spontaan wakker. Als ze door verstoring vaker ontwaken, dan is dat meestal dodelijk voor de vleermuis.

Tellen is niet eenvoudig

Vleermuizen zijn heel honkvast. Als ze een ideale overwinteringsplek hebben gevonden, komen ze ieder jaar terug. Soms tot op de centimeter nauwkeurig! Vleermuizen krijgen maar één jong per jaar, ter compensatie van die lage voortplantingssnelheid leven ze vrij lang. Daarom geven tellingen van het aantal overwinterende vleermuizen per verblijfplaats een goed beeld van de evolutie van de

vleermuispopulaties. Maar die winterse vleermuistellingen zijn allesbehalve eenvoudig. In tegenstelling tot hun tropische verwanten, die graag in een grote groep en duidelijk zichtbaar in bomen en grotten hangen, verkiezen onze vleermuissoorten om stiekem ergens weg te kruipen – vaak ondersteboven – in een geschikte spleet of scheur. Het moet er donker, rustig, vorst- en tochtvrij zijn, met een hoge vochtigheid. Voor de meeste vleermuissoorten zijn forten, bunkers, ijskelders en groeven ideale winterverblijven. Dat creëert de nodige uitdagingen voor de vrijwilligers van Natuurpunt die in de winter vleermuizen gaan tellen. Op handen en voeten smalle gangen verkennen (die vaak deels gevuld zijn met water), met een LED-lampje iedere scheur en kier van een fort onderzoeken, in steile kokers afdalen om ondergrondse ruimten te tellen, ... Als actieve vleermuizenteller zie je 's winters soms geen zonlicht in het weekend! Na deze beschrijving lijkt het tellen van vleermuizen

De bakstenen zorgen voor extra schuilplaats. Elk gaatje wordt nagekeken. Foto: Kamila Wawrocka.

misschien bizar en enkel geschikt voor een kleine groep freaks. Niets is minder waar. De vleermuizenwerkgroep van Natuurpunt kan rekenen op een uitgebreide groep vrijwilligers die er tussen december en februari op uit trekken om de vleermuispopulaties in het oog te houden, ook in onze regio. En daar mogen we zeker trots op zijn. Al meer dan 25 jaar zetten vrijwillige medewerkers van Natuurpunt, ondersteund door het professionele kader, zich in om vleermuizen in Vlaanderen te beschermen. In tegenstelling tot de ons omringende landen, waar de overheid de nodige initiatieven nam, lag en ligt de studie en bescherming van vleermuizen in Vlaanderen volledig in handen van Natuurpunt en de vleermuizenwerkgroep.

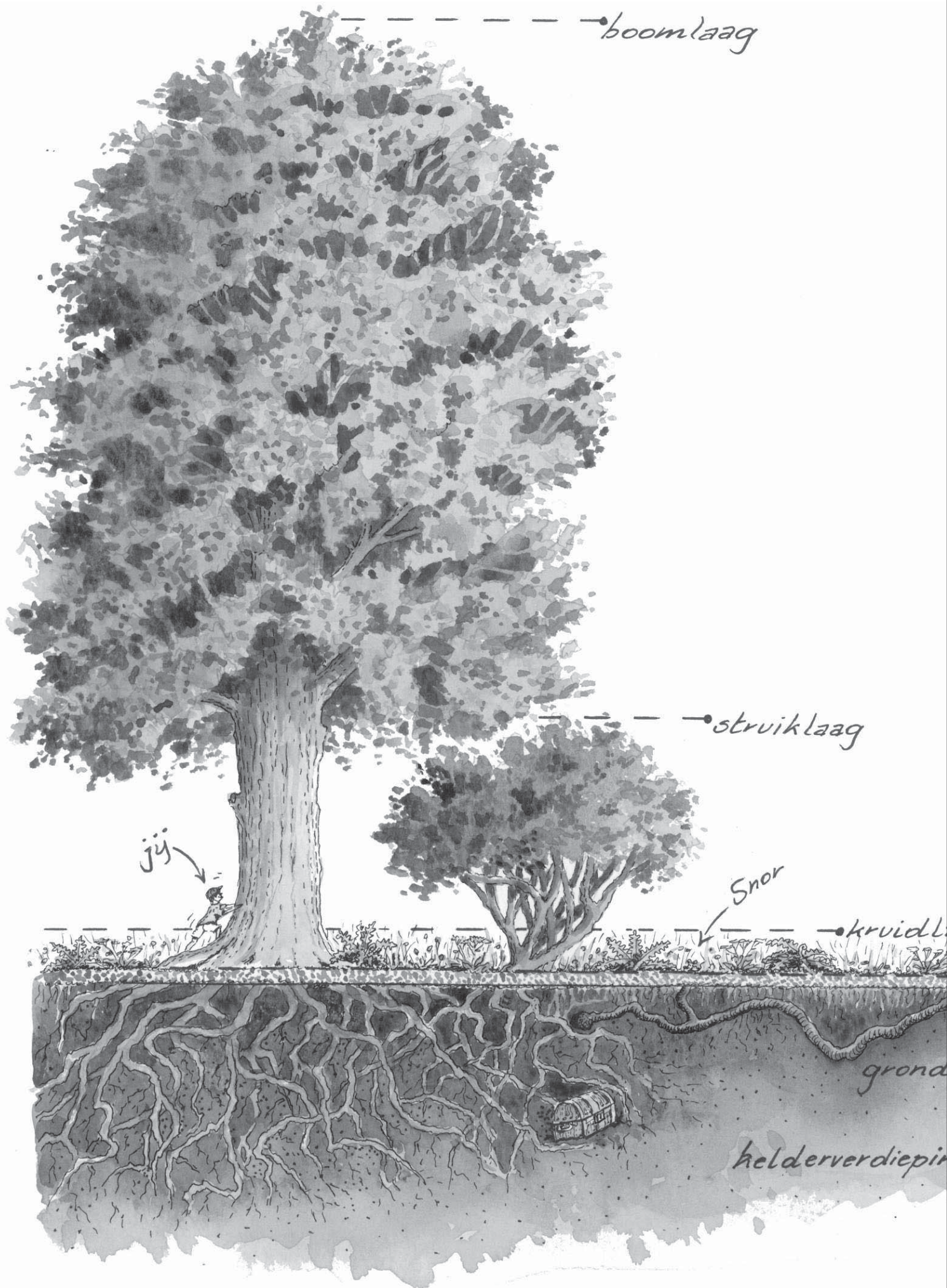
Winterse hotels volgeboekt

De vleermuizenwerkgroep van Natuurpunt Antwerpen Noord is sinds het midden van de jaren '90 onafgebroken actief. Sinds de start hebben we heel wat kunnen realiseren. We konden diverse ijskelders en vele bunkers vleermuisvriendelijk inrichten, we slaagden erin om de Schans van Smoutakker in Stabroek aan te kopen, we kregen het Fort van Brasschaat in beheer van Defensie, we richtten het Fort van Schoten in, ... En met spectaculaire resultaten! Tijdens de voorbije winterperiode deden we opnieuw een telling van de overwinterende vleermuizen in onze regio. Het Fort van Brasschaat stal opnieuw de show met 835 overwinterende vleermuizen. Hiermee behoort het fort tot de top 5 van belangrijkste winterverblijven in Vlaanderen! Met 34 overwinterende exemplaren steeg ook het aantal in de Schans

De ingangen van de bunkers en ijskelders zijn zeer klein gemaakt om verstoring te vermijden. Dat maakt het voor de tellers natuurlijk ook moeilijker. Foto: Kamila Wawrocka.

van Smoutakker. De ingerichte bunkers doen het ieder jaar beter: 66 vleermuizen in het Elsenbos, 188 vleermuizen in het Mastenbos en 53 exemplaren in de Uitlegger. In de ijskelders troffen we 32 vleermuizen aan. De watervleermuis was zoals verwacht het talrijkst aanwezig, gevolgd door de franjestaart en de baardvleermuis. Een verrassing was de vondst van een ingekorven vleermuis in één van de bunkers van het Mastenbos en van vier meervleermuizen in het Fort van Brasschaat. Beide soorten zijn Europees beschermd. In totaal telden we ongeveer 1.350 overwinterende vleermuizen in onze regio. Daarmee behoren we tot de top in West-Europa! De resultaten zijn bemoedigend, maar de weg is helaas nog lang. De vleermuispopulaties in onze regio en in Vlaanderen hebben nog maar een kwart bereikt van hun oude aantallen van voor de grote crash van de jaren '70. Ook de komende jaren willen we met Natuurpunt Antwerpen Noord nieuwe initiatieven nemen voor vleermuizen en hun bescherming. Zodat ze – figuurlijk althans – bij ons op twee oren kunnen slapen.

Het bos: een huis met verdiepingen

Tekst: Mart Pauwels

Tekening: Pascale Vantieghem

Bossen zijn onmisbaar voor mens en natuur. Zij spelen ook een belangrijke rol voor de biodiversiteit. Dit wordt in 2011 extra in de kijker gezet tijdens het 'Internationaal Jaar van het Bos'.

Het bos lijkt op een huis, waar elke verdieping verschillende hoeveelheden licht krijgt.

De kelderverdieping

In de bosbodem onder het bladertapijt is er heel wat aan de hand. Dit noemen we de kelder van ons boshuis. Talrijke bosbewoners slaan hier hun voorraad op. Via de wortels krijgen de planten hier hun voedsel.

De grondlaag

De bosbodem is het gelijkvloers van ons boshuis. Hier vind je planten die het hele jaar groen zijn: algen, levermossen, korstmossen en mossen. Hier leven ook de voetgangers van het bos. Snor, onze bosmuis, scharrelt er rond.

De kruidlaag

De planten die leven onder de boom- en struiklaag moeten tevreden zijn met weinig zonlicht. Ze zijn echter goed beschermd tegen de wind. Ze verschijnen in het voorjaar, dan is het bladerdak nog niet gesloten en is er nog

voldoende licht. Later, tijdens de zomermaanden, sterven de meeste kruiden af. Hun zaden en wortelstokken overleven in de bodem. Dankzij hun voedselreserves kunnen zij de volgende lente weer bloeien.

De struiklaag

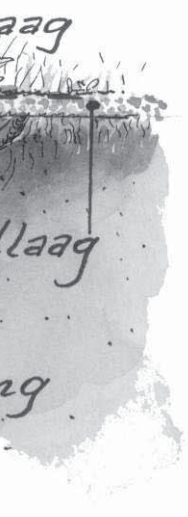
We klimmen naar de tweede verdieping: de wereld van de jonge bomen en struiken. Afhankelijk van de bodemgesteldheid van het gebied vind je hazelaar, meidoorn, hulst en hondsroos. Voor de dieren is het hier een paradijs. Hier nestelt de houtduif en zien we de gaai. De groene specht kan je er zelfs horen roepen. De eekhoorn voert hier zijn circusnummer op. Veel dieren vinden hier een schuilplaats.

De boomlaag

Uiteindelijk komen we aan op de bovenste verdieping. Hier vertakken zich de kruinen van de hoogste bomen. Zij komen het laatst in blad en vormen het dak. Dit rijk van takken en bladeren is geen eenzame

wereld. Er leeft een legertje insecten, dat smult aan het lekkere bladgroen.

Je hebt het al gemerkt: ons boshuis is keurig ingericht. Er gaat geen ruimte verloren. Alle verdiepingen in het bos hebben hun eigen kleuren en hun eigen leven van dieren en planten!

Vrijwilligers steken samen de handen uit de mouwen!

*Jouw hulp draagt bij tot het voortbestaan van de schubvaren op de Schans van Smoutakker.
Foto: Rafaël Delaedt (FFFS).*

Voorjaarswandeling in 't Asbroek

Open je ogen voor de wilde voorjaarsbloeiërs met hun gele gloed en pinksterblauw, en open je oren voor klaterend water en aankomende zangers. Waarom zou je ver gaan zoeken als je het net zo goed dichtbij in 't Asbroek kan vinden? Afspraak op **zondag 10 april om 10 u** aan de ingang van 't Asbroek, Asbroeklaan in Schoten.

De voorjaarsbeheerwerken komen er weer aan. Zalig genieten van de lentezon en tegelijkertijd met fijne mensen de natuur een handje toesteken. Ieder van ons kan zijn steentje bijdragen. Of je je nu enkele uren kan vrijmaken of de hele dag, je bent meer dan welkom in onze natuurgebieden. Wij zorgen voor drank, soep en werkmateriaal. Boterhammen, eventueel een spade en stevig waterdicht schoeisel breng je best zelf mee.

Werkdagen in Het Rood, zaterdag 19 maart, 9 april, 7 mei, 14 mei, 21 mei. Samen bestrijden we de Amerikaanse vogelkers. Trefpunt: ingang Het Rood aan de centrale dreef, Streepstraat in Kapellen. Van harte welkom van **9.30 u** tot 17 u.

Werkdag in 't Asbroek, zaterdag 19 maart. We maken het wandelpad vrij. Ook worden de omgestoten infoborden en

verdwenen wegwijzers in ere hersteld. Trefpunt om **9.30 u** aan de ingang van 't Asbroek, Asbroeklaan in Schoten.

Werkdag Schans van Smoutakker, zaterdag 26 maart.

We gaan aan de slag om enkele zeldzame varens een steuntje in de rug geven, en we binden de strijd aan met de alles overwoekerende bramen op het fort. Afspraak vanaf **9.30 u** aan de Schans van Smoutakker, Hoogeind tegenover huisnummer 160 in Stabroek.

Werkdag Kooldries-Hoofsweer, zaterdag 2 april. We zorgen voor het vrijhouden van sommige vijveroevers, verwijderen bosopslag in de heiderelicten en hooien de graslanden. We bestrijden ook de vogelkers en we onderhouden de wandelpaden. Afspraak aan de ingang aan de Paepestraat-Boudewijnstraat in Brecht, naast de Cuveehoeve. We werken van **9 u** tot 14 u.

Cursus dagvlinders en nachtvlinders in Brasschaat

*Gerande spanner.
Foto: Wim Detloff (FFFS).*

Hou jij ook zoveel van dagvlinders maar weet je er wat weinig van? Boeit het leven van de nachtvlinders je en wil je hen beter leren kennen? Dan is de vlinder cursus in het voorjaar iets

voor jou. De cursus wordt georganiseerd door Natuurpunt Brasschaat, in samenwerking met de Vlinderwerkgroep en Natuurpunt Educatie. Er zijn drie theorieavonden voorzien, twee voor dagvlinders en één voor nachtvlinders. Er zijn ook twee praktijknamiddagen (dagvlinders) en één -avond (nachtvlinders). Schrijf snel in!

Cursusdata: **Dinsdagen 26 april en 3 mei om 19.30 u**, dagvlinders theorie.

Dinsdag 10 mei om 19.30 u, nachtvlinders theorie. Kinderboerderij De Mik, Mikhof 25, Brasschaat.

Zaterdag 14 mei om 14 u, dagvlinders praktijk, Bospolder in Antwerpen – Schoonbroek.

Dinsdag 24 mei om 21.30 u, nachtvlinders praktijk, Ecotuinen in Wuustwezel – Gooreind.

Zaterdag 28 mei om 14 u dagvlinders praktijk, Klein Schietveld in Brasschaat. Inschrijven doe je bij het Natuur.huis in Ekeren, tel. 03-541.58.25, e-mail antwerpennoord@natuurpunt.be, ten laatste op 19 april. De cursus kost € 20 voor leden en € 25 voor niet-leden, te storten op het rekeningnummer van Natuurpunt Brasschaat: BE89 7000 1619 3485.

Geniet met de vrijwilligers van de natuur

De Visschenwinkel

Dankzij de ingebruikname van het Brussels waterzuiveringsstation in augustus 2008 (en ondanks de onderbreking in het voorjaar 2010) is het zuurstofgehalte in de Schelde spectaculair toegenomen. Dat is heel goed te merken aan het toegenomen aantal vissen in de rivier. Samen met onze vissers kan je van naderbij kennis komen maken met een aantal vissoorten uit de Schelde. Afspraak op **zondag 3 april** om **8.45 u** aan het e-paviljoen BASF (Scheldelaan tegenover ingang 6), Antwerpen – Zandvliet.

Beginnerscursus digitale fotobewerking

Steeds meer mensen ontdekken het plezier van digitale natuur-fotografie. Op excursies of tijdens reizen maken we vaak honderden tot zelfs duizenden foto's. Natuurlijk zijn niet alle foto's even goed. Maar daar valt iets aan te doen! Natuurpunt organiseert een cursus digitale fotobewerking voor beginners. Je leert onder andere hoe je foto's kan verscherpen, vervagen, verlichten, vergroten of verkleinen. Je komt aan de weet hoe je foto's snel kan bekijken en verwijderen, hoe je ze kan opslaan, hernoemen of klaarmaken om af te drukken en hoe je scheve foto's kan rechtzetten met Faststone.

Afspraak op **woensdagen 30 maart** en **6 april**, telkens om **20 u** in het Natuur.huis, Steenstraat 25 in Antwerpen – Ekeren. De cursus is exclusief en gratis voor Natuurpunt-leden. Inschrijven is wel noodzakelijk. Dat kan in het Natuur.huis, tel. 03-541.58.25, antwerpennoord@natuurpunt.be.

Lentewandeling

Kom de ontwakende lente ontdekken in de Kooldries-Hoofsweer. Tijdens deze wandeling ligt de nadruk vooral op de aanwezige amfibieën en op de verschillende beheerwerken die Natuurpunt Brecht hiervoor uitvoert. De Kooldries-Hoofsweer biedt een grote verscheidenheid aan tijdelijke en permanente poelen en plassen die een grote biodiversiteit ondersteunen. Afspraak op **zondag 3 april** vanaf **14 u** aan de ingang van het Kooldries-Hoofsweer reservaat, Vaartdijk, Brecht (ingang aan de Paepestraat, naast Cuvee Hoeve). Informatie bij Bart Vannieuwenhuysse (03-636.20.59) of Rudi Bosschaerts (03-636.38.62).

Bloeiend voorjaar, wilde planten voor in je tuin

Na enkele zachtere dagen zag je plots het frisse groen van het speenkruid ontluiken. Een paar weken later volgden de botergele sterbloemen, en ook de sneeuwkllokjes deden hun best. Ze groeien allebei het liefst op licht beschaduwde, vochtige plaatsen. Waar de es goed groeit, zijn de sneeuwkllokjes in hun element. Op lemige bodem tref je plantengemeenschappen van bosanemonen, daslook en dotterbloem. Met wat hulp kan je ze planten op schaduwrijke plekjes in je tuin. Krokussen vermeerderen zich spontaan, en dan vooral wilde vormen: *Crocus thomasiensis vernus*. Ook de hazelaar, één van de aardigste lentebloeiers, verdient een plaats in onze tuin. Tong-, eik-, mannetjes- en vrouwtjesvaren, dubbelloof, struisvaren, ...

Kapelse milieuweek

De traditionele Kapelse milieuweek loopt van **zaterdag 19 maart** tot **zaterdag 26 maart**. Dit jaar werken we rond het thema 'Invloed van klimaatsverandering op weersomstandigheden en natuur'. Op **donderdag 24 maart** kan je kwissen in 't Bruggeske, Hoevensebaan 112. Vanaf **19.30 u** ben je welkom en om stipt 20 u gaan we van start. Op **zaterdag 26 maart** sluiten we de week af met een natuurwandeling in Het Rood. We verzamelen om **14.30 u** aan de hoek Biartlei-Streepstraat in Kapellen. Voor informatie over andere activiteiten tijdens de milieuweek, zoals een tentoonstelling in de bibliotheek en een voordracht, kan je terecht bij sofie.vincke@kapellen.be.

Plots ontluikende varens zijn dankbare planten op de donkerste plekjes. De prachtige bloei van de *Helleborus orientalis* bekoort velen, en is een trekpleister voor de bijen. Binnenkort bloeit ook de gagel, de vrouwelijke rode bloemen doen denken aan de bloemen van de vrouwelijke hazelaar. Longkruid, elfenbloem, smeerwortel, ... er is variatie genoeg!

Op **zondag 10 april** van **9 u** tot **12 u** kan je deze 'Wilde floralien' kopen tijdens de plantendag van Natuurpunt Wuustwezel. Het accent ligt op schaduwminnende planten. Er zijn ook weer vlinder- en insectenplanten en bessenstruiken. Warm aanbevolen voor in je tuin! Trefpunt: Kerkplein, Wuustwezel – Gooreind.

Distelvlinder. Foto: Ludo Hermans.

Vlinderwandelingen

Je kan samen met de vlinderwerkgroep Atalanta op wandeling in verschillende natuurgebieden. Je ontdekt tijdens de wandelingen vlinders en je leert ze te benoemen. Iedereen is welkom, voorkennis is niet nodig. Als je een vlindergids, een verrekijker of een fototoestel hebt, vergeet die dan niet mee te brengen. Je trekt best ook degelijke wandelschoenen aan. Afspraak op **zaterdagen 16 april**

(Elsenbos), **18 juni** (Ruige Heide), **9 juli** (Park van Brasschaat), **13 augustus** (De Kuifeend) en **3 september** (Het Rood). Afspraak telkens om **13.30 u** aan het Natuur.huis, Steenstraat 25, Antwerpen – Ekeren. We gaan van daaruit samen naar de wandelplaats, de wandelingen zelf duren van 14 u tot 16.30 u. We zijn terug in Ekeren rond 17 u. Als het rond 13 u onophoudelijk zou regenen, gaat de wandeling niet door.

Ochtendwandeling in het Mastenbos

We komen vroeg uit de veren en genieten in volle natuur van het gezang van de vogels. Een vogelkenner leidt ons van zangpost naar zangpost en maakt ons deelgenoot van een bijzonder ochtendconcert. Hij legt je ook uit waarom die vogels eigenlijk zingen. Afspraak op **zondag 8 mei** aan de hoofdingang van het Mastenbos, Oude Galgenstraat in Kapellen om **7 u**.

Wandeling Hoekse Beemden

Overbroek is één van de oudste woonkernen van de Kempen. Hier ligt de vallei van de Weerijsbeek. De vallei wordt omgeven door natte, schrale hooilanden en bloemrijke graslanden. Een pareltje binnen dit gebied is het natuurgebied de Hoekse Beemden. Als je mee de Hoekse Beemden wil ontdekken, kom dan op **zondag 15 mei** om **14 u** naar de Mortelstraat in Brecht – Overbroek, afspraak aan Café De Witte.

Gedichtenwandeling

De lente laat nog even op zich wachten, maar mis alvast deze afspraak niet. We halen een frisse neus in de Bospolder en laten ons vervoeren door vele gedichten in de ontluikende natuur. Afspraak op **zondag 17 april** om **14 u** aan het bruggetje over de A12 op het einde van de Vierkerkenstraat in Antwerpen – Ekeren.

*Eindelijk lente
vandaag is alles anders
zoals de rivier glinstert
de oevers groen zijn van ongeduld
de wolken met hun goudwitte randen
overzeilen als lichtschepen
het licht als nooit zo helder is
de vogels gerichter vliegen
de meerkoeten knikkend
hun instemming betuigen*

Poëziewandeling op de Boterberg

Kapellen heeft gelukkig nog heel wat groen te bieden. De eigenaars van het domein Boterberg aan de Kapelsestraat zetten de poorten voor ons open zodat we een fikse wandeling kunnen maken. Aan de hand van mooie gedichten en

prozastukjes kan je ten volle proeven van de schoonheid van de Boterberg. Afspraak op **zondag 22 mei** om **13.30 u** aan parking 't Kerkske, Kapelsestraat, Kapellen.

Vlinderwandeling Elsenbos

Om de meer verborgen kantjes van dit gebied te ontdekken en te zien wie er buiten de mens nog geniet van dit stukje natuur, kan je ons vergezellen op een zoektocht naar vlinders. Wat trekt hen aan, hoeveel vlinders en

welke vlindersoorten zijn hier te vinden? Het antwoord op je vragen krijg je tijdens deze wandeling. Afspraak: **zondag 29 mei** om **14 u** aan de parking aan de Frans Hotagstraat in Stabroek.

Het echte verhaal van de bloemetjes en de bijtjes

Rond deze tijd staat de natuur in volle bloei. We maken een echte bloemenwandeling op de Oude Landen. Bij het verhaal van de bloemetjes hoort ook het verhaal van de bijtjes. Dat verhaal is echter niet meer zo mooi, want met de bijenpopulatie in de wereld is het niet zo goed gesteld. Dat heeft grote gevolgen: zonder bijen worden bloemen en planten niet meer bevrucht en komt de hele voedselketen in het gedrang. De stad Antwerpen heeft de bij

dan ook uitgeroepen tot “soort van het jaar 2011”. De wandeling in de Oude Landen wordt een boeiende namiddag met heel veel informatie. We hopen dat je er bij bent, niet alleen om de bloemenpracht te zien maar ook omdat de bijenproblematiek je niet onberoerd laat.

Afspraak op **zondag 29 mei om 14 u** aan de ingang van kasteel Veltwijck, Veltwijcklaan 27, Antwerpen – Ekeren.

Icarusblauwtje.

Foto: Dado Lacko (FFFS).

Natuurpunt Wuustwezel nodigt je uit voor 'Natuur in de tuin'

Een tuin kan heel wat meer inhouden dan geschoren grasperken, steriele buxusbollen.

Afgevallen bladeren stimuleren het microleven in de bodem. Meer dan twee maanden lang dienden bessenstruiken en bloesemknoppen als

overwinteringsvoedsel voor vier goudvinken. Hopelijk nestelen er vanaf eind april ook weer nachtegalen. Wanneer het look-zonder-look en de pinksterbloem bloeien zullen de oranjetipjes weer te bewonderen zijn.

Redenen genoeg dus om je tuin natuurgericht in te richten en van je onmiddellijke omgeving te genieten. Kijk, leer en wandel mee in de Ecotuinen, Wiezelo 61, Wuustwezel – Gooreind op **zondag 29 mei** van **9.30 u** tot **12 u**, met als thema 'Spreekende voorjaarsbloeiers'.

Nachtegalenwandeling

De maand mei is de uitgelezen periode om zangvogels te beluisteren. In de Oude Landen keren elk jaar ongeveer 14 koppels nachtegalen terug. Een heel speciale ervaring om temidden van de schoonheid van

de Oude Landen je oren te spitsen en deze goed verborgen zangers te ontdekken. Samenkomst op **zaterdag 7 mei** om **19.30 u** aan kasteel Veltwijck, Veltwijcklaan 27, Antwerpen – Ekeren.

Fototentoonstelling 'Natuurpunt Beweegt!' in Antwerpen

Deze mooie fototentoonstelling toont de mensen achter de vereniging. En wie weet, misschien overtuigen de foto's je wel om je mee actief in te zetten voor Natuurpunt? Je kan je nu ook opgeven als vrijwilliger in de stad, bij de nieuwe lokale werkgroep Antwerpen Centrum. Kom kijken en laat je overtuigen

om te werken aan natuur, niet alleen in maar ook tot ver buiten Antwerpen.

De tentoonstelling loopt van **zaterdag 2** tot **zaterdag 30 april** en is toegankelijk van maandag t.e.m. zaterdag van **10 u** tot 18 u. Trefpunt: Eilean Nature Shop, Kammenstraat 72, Antwerpen.

Vergeet je lidkaart niet!

Als lid van Natuurpunt word je extra verwend. Niet-leden betalen € 1,00 per persoon voor deelname aan de natuurwandelingen in één van onze natuurgebieden. Natuurpunt-leden en hun gezinnen mogen gratis deelnemen aan al onze activiteiten (tenzij anders vermeld). Je hoeft alleen je lidkaart van Natuurpunt mee te brengen! Voor meer informatie over onze natuur.activiteiten kan je steeds contact opnemen met het Natuur.huis van Natuurpunt Antwerpen Noord, Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, www.antwerpennoord.be.

Op stap met De Kuifleeuwerik

Grutto- en voorjaarswandeling Turnhouts Vennengebied

Het Turnhouts Vennengebied geldt in zijn soort als één van de mooiste van Europa. Natuurpunt wil door heideherstel het gebied terug in zijn oorspronkelijke staat brengen. We werken door middel van ruilpercelen samen met landbouwers en proberen een zo groot mogelijk aaneengesloten natuurgebied te behouden. Onze grote heideherstellingswerken kaderen in het Europees gecoördineerde Lifeproject. Afspraak: **zondag 10 april** om **8.30 u** aan het rondpunt in Wommelgem. Einde rond 16.30 u.

Uitstap Molenplaat en Brabantse Wal

Op de grens van West-Brabant en Zeeland ligt een opvallend mooi landschap: de Brabantse Wal. De hoge, met bos bedekte zandgronden gaan hier plotseling over in lager

De Liereman. Foto: Rafaël Delaet.

gelegen zeekeleipolders. Molenplaat is een natuurgebied tussen het Markiezaatsmeer en het Zoommeer. Het Brabants Landschap kocht eind 1992 het gebied. Sinds 1997 wordt het ontwikkeld als natuurgebied. Afspraak: **zondag 24 april** om **8.30 u** aan het kruispunt Driehoek-Ertbrandtstraat, Putte-Kapellen. Einde om 16.30 u.

Vroegochtendwandeling Oude Landen

We trekken voor dag en dauw naar de Oude Landen. Het ontwakken van de natuur maak je niet zo vaak van dichtbij mee. We vragen je dus om voor een keer extra vroeg op te staan. Zo zijn we bij zonsopgang in de Oude Landen en staan we op de eerste rij als de verschillende vogels ontwaken. Nu het broedtijd is, zullen ze zeker van zich laten horen! Afspraak: **zondag 1 mei** om **5 u**, kasteel Veltwijck, Veltwijcklaan 27, Ekeren. Einde om 9 u.

Bezoek natuurgebied De Liereman

Het Landschap De Liereman bestaat uit een afwisseling van natte en droge heide, gagelstruweel, elzen- en wilgenbroek, eikenberkenbos, dennenbos, stuifduin, heischraal grasland en weidevogelgebied. Een staalkaart van het beste wat het Kempense landschap te bieden heeft dus. Heel wat soorten planten en dieren vinden hier een geschikt leefgebied. Afspraak: **zondag 15 mei** om **8.30 u** aan het rondpunt in Wommelgem. Einde rond 16.30 u.

Zomerse wandeling Het Molsbroek

Het Molsbroek is een uitgestrekt natuurgebied ten oosten van de stadskern van Lokeren. Het domein bestaat uit een moerasvlakte met talrijke watervogels, elzenbroeken, rivierduinen, rietvelden en vochtige graslanden. De goede waterkwaliteit en de gevarieerde biotopen bieden levenskansen aan tal van planten- en diersoorten. Afspraak: **zondag 5 juni** om **13 u** aan de Noorse kerk (Grote Tunnelplaats), Italiëlei 8, Antwerpen.

Meer info

Vergeet niet om voor alle activiteiten telkens picknick (voor activiteiten van een hele dag), drank, kijker en veldgidsen mee te brengen.

Legende:

Activiteit voor het hele gezin

Wandeling

Mogelijkheid tot kostendelend vervoer (0,05 €/km)

Rekeningnr. De Kuifleeuwerik: BE08 1420 6694 8213. Voor alle activiteiten van De Kuifleeuwerik kan je terecht bij Roger Huysmans, tel. 03-324.88.05 of 0476-636.150.

Het jaar van de bij in Antwerpen

Tekst: Jens D'Haeseleer & Bieke Dierick

De afgelopen jaren komen meer en meer verontrustende berichten uit de bijenwereld onze woonkamer binnengewaaaid. Maar is het echt zo erg gesteld met de bijen? En wat kunnen we doen om hen te helpen? Natuur.ruimte vroeg het aan bijenkenner Jens D'Haeseleer.

Een tweekleurige zandbij.
Foto: Jens D'Haeseleer.

Is het echt zo erg gesteld met onze bijen?

Jammer genoeg wel. Aan de ene kant heb je de enorme sterfte onder honingbijen waar imkers de laatste jaren mee kampen. De varroamijt wordt vaak als de schuldige gezien, maar waarschijnlijk zijn er ook andere invloeden. Zo heb je het overmatige gebruik van pesticiden en een gebrek aan nectar- en stuifmeelplanten. Minder bekend is dat ook de wilde bijen sterk achteruitgaan. In Nederland staat zelfs ongeveer 60% van de inheemse wilde bijen op de Rode Lijst van bedreigde soorten.

Een gehoornde metselbij.
Foto: Maarten Jacobs.

Hoeveel verschillende soorten bijen zijn er dan?

Naast de honingbij telt België ongeveer 330 solitaire bijen en 30 hommels. Maar we hebben er op dit moment nog geen goed beeld van hoe het met deze soorten gesteld is.

Moeten we ons echt zorgen maken over de verdwijnende bijen?

Ja, dat moeten we zeker. Bijen zijn zowat de belangrijkste bestuivers, zowel voor land- en tuinbouwgewassen als voor wilde planten. Als er minder bestuivers zijn, is er ook minder zaad- en vruchtvorming. Zonder bijen zou de wereld er dus heel wat minder kleurrijk en minder smakelijk uitzien!

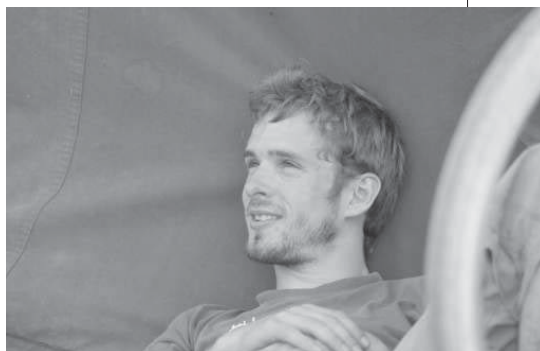
Kunnen we dan zelf geen actie ondernemen?

Gelukkig wel. Bijen hebben verschillende zaken nodig om te kunnen overleven. Zo hebben ze niet alleen genoeg voedselplanten nodig, ook nestgelegenheid is heel belangrijk. Als je over een tuin beschikt, kan je al heel wat doen. Een gevarieerd aanbod aan bloemen is een heel goede voedselbron. Waar dat mogelijk is, kies je best voor inheemse planten. En met klavertjes en paardenbloemen in je grasveld help je niet alleen de bijen, het is meteen ook mooi en kleurrijk. Als

je in het stadscentrum woont en je het moet stellen met één vierkante meter terras kan je er bloembakken zetten. Alle beetjes helpen! Voor solitaire bijen kan je een bijenhotelletje maken. Je boort gaten met een diameter tussen 2 en 10 mm in hout of baksteen. Daarnaast kan je ook holle stengels van riet of bamboe aanbieden. Als je niet zo'n handige Harry bent, vind je in de Natuur.winkel kant en klare bijennestkasten.

Het jaar 2011 werd door de stad Antwerpen uitgeroepen tot 'jaar van de bij'. Er vinden dit jaar dus heel wat bijengerichte activiteiten plaats in de stad. Dit gebeurt samen met verschillende Natuurspunt-afdelingen, het Regionaal Landschap de Voorkempen en imkersverenigingen.

Jens D'Haeseleer.
Foto: Bieke Dierick.

Opvangcentrum voor Vogels en Wilde dieren

“Wij draaien volledig op vrijwilligers”

Tekst: Saskia Verbaenen & Ivo Wildiers

Een gewond of ziek dier maakt in de natuur nauwelijks kans om te

overleven. Sommige dieren hebben meer geluk: ze worden door bezorgde mensen naar Brasschaat gebracht. Gepensioneerd havenarbeider Marcel Peeters heeft er sinds vijf jaar een opvangcentrum achter zijn woning. Samen met zijn ploeg vrijwilligers koestert en verzorgt hij kleine en grote vogels, egels, eekhoorns, vleermuizen, vossen, reeën, ... Net zo lang tot ze weer bestand zijn tegen het leven op eigen kracht in de natuur.

7 dagen op 7

Het voorbije jaar vingen Marcel en zijn team meer dan 3.000 dieren op. “Als ze genezen zijn zetten we ze terug uit in de natuur”, vertelt Marcel, “maar jammer genoeg krijgen we lang niet alle dieren er weer bovenop. Veel dieren die binnenkomen, zijn er heel slecht aan toe. In de natuur zouden ze zo goed als allemaal gestorven zijn, dus elk dier dat we kunnen redden, is voor ons al die moeite waard.” Of het om een bosduif gaat of om

Een gewonde zwarte specht wordt gevoederd. Foto: Marcel Peeters.

een ree, ze worden met dezelfde zorgen omringd. Dat betekent zeven dagen op zeven in ploegen werken, want de dieren nemen geen weekend. Soms houdt het ook 's nachts niet op. Zoals toen twee jonge reetjes binnenkwamen die nog om de paar uur flesvoeding nodig hadden. Af en toe belt 's nachts de politie voor aangereden wild: dan wrijft Marcel de slaap uit zijn ogen en stapt hij de auto in.

Iedereen over de vloer

Gelukkig staat hij er niet alleen voor. Lieve Gysen en Frie Van Gils zijn met pensioen. Ze behoren tot de 30 vrijwilligers die dag in dag uit het centrum draaiend houden. Het is hard werken, dat geven ze grif toe. Lieve zorgt voor de administratie en voor de lay-out van het driemaandelijkse tijdschrift. Iedereen die een ziek of gewond dier binnenbrengt, stuurt ze nadien een brief of mail. “Zo weten de mensen tenminste hoe het verder met hun zorgenkind is verlopen. Dat waarderen ze heel erg, ook als we hen moeten

meedelen dat hun dier het niet gehaald heeft.” Frie staat mee in voor de verzorging van de dieren en maakt mee hokken schoon. Ze schrijft ook de ‘Snavelteskrant’, het krantje van het opvangcentrum. Lieve en Frie doen hun vrijwillige job doodgraag. “Vrijwilligerswerk doe je niet enkel als het je goed uitkomt, hé,” klinkt het gedecideerd, “bovendien leer je hier ontzettend veel bij.” In het geëngageerde vrijwilligersteam werkt naast de wat ‘oudere garde’ ook een actieve jongere ploeg mee. Marcells vrouw Simone stelt haar huis open voor de ploegen die van ‘s ochtends tot ‘s avonds af en aan lopen. “In het begin was dat een hele aanpassing, hoor,” vertrouwt ze ons toe, “iedereen liep opeens zomaar binnen en buiten!”

Nestwarmte

Zeker jonge dieren krijgen veel liefde en warmte van de vrijwilligers. “Dat hebben ze echt nodig, anders gaan ze dood van de stress,” legt Frie uit. Kuikentjes krijgen een spiegel zodat ze zich niet eenzaam voelen, kleine

De vrijwilligers van het opvangcentrum.
Foto: Opvangcentrum voor Vogels en Wilde Dieren.

konijntjes een knuffelbeest. *“Als ze groter zijn, maken we ze stapsgewijs klaar voor een zelfstandig leven in de natuur.”*

Maar soms valt het afscheid toch zwaar. Zoals bij de twee reetjes, die piepklein waren toen ze aankwamen en zeven maanden lang in het centrum opgroeiden. Veel dieren die langer blijven krijgen een naam. ‘Justine Henin’ voor de slechtvalk van wie de gewonde poot door de dierenarts op een halve tennisbal werd vastgemaakt. ‘Forrest Gump’ voor een reetje dat in zijn kleine leventje al veel pech had gehad. Of ‘Pompidou’ voor de uil die op een Franse goederentrein zat. Af en toe kan een vertrek ook een opluchting betekenen. *“We hebben de afgelopen maanden een paar egels gehad die te zwak waren voor hun winterslaap”,* bekent Frie, *“we moesten hen de hele winter wakker houden en voeden. We hebben dat met veel liefde gedaan, maar jongens, wat maken die hun hok vuil! We hebben tegen de sterren op moeten poetsen.”* Marcel grinnikt. *“Tja, egels zijn vleeseters, hé!”,* monkelt hij, *“en dat merk je nu eenmaal aan dat soort dingen”.*

Jonge eekhoorns worden met een spuitje gevoederd.

Foto: Lieve Gysen.

Hokken timmeren

Het vraagt kennis van zaken om al die uiteenlopende diersoorten te verzorgen. Marcel liep stage in een dierenopvangcentrum in het Nederlandse Zundert, en Frie heeft contacten met een opvangcentrum in Frankrijk en in Groot-Brittannië. Ook met een egelopvang in Nederland wordt er kennis uitgewisseld. *“De dierenarts komt natuurlijk ook elke week langs”,* zegt Frie, *“en voor dieren met zware kwetsuren kunnen we hem onmiddellijk bereiken.”* Nieuwe vrijwilligers lopen eerst vier weken mee met Marcel om alles onder de knie te krijgen. Ondertussen is Simon binnengewaaaid, een vrijwilliger van de jonge garde. *“Zonder vrijwilligers zou dit allemaal niet mogelijk zijn,”* verzekert Marcel. *“Het heeft drie jaar geduurd voor we erkend werden als opvangcentrum en de subsidies die we krijgen zijn eigenlijk veel te laag. Als we niet alles zelf zouden doen, konden we de boel hier sluiten.”* Gelukkig is hij handig, én creatief. Alle hokken

Jonge bosuilen worden warm gehouden. Foto: Kathleen De Vriendt.

zijn eigenhandig door Marcel gemaakt en als er extra of speciale opvang nodig is, timmert hij snel een hok bij. Toch wordt het opvangcentrum stilaan te klein. Eind dit jaar komt een grotere ruimte vrij op de grens tussen Kapellen en Brasschaat, het opvangcentrum gaat verhuizen. Maar alles moet nog worden ingericht en ook dat zullen Marcel en zijn ploeg zelf moeten doen, liefst voor de drukke lenteperiode begint en er weer veel jonge dieren binnenkomen. Er is dus heel wat werk in het vooruitzicht, maar met dit team komt dat wel goed.

Als je een ziek of gewond dier vindt

Het opvangcentrum verzorgt in principe alle diersoorten die hier bij ons in het wild leven. Huisdieren en exotische diersoorten kunnen er niet terecht. Als je een gewond of ziek dier vindt, neem je best eerst telefonisch contact op. Je brengt het dier liefst zelf naar het opvangcentrum. Enkel als dat echt niet mogelijk is, zorgt het opvangcentrum voor vervoer. Begin niet zelf te experimenteren met de verzorging van een dier maar vraag het opvangcentrum om raad. Kleinere dieren leg je in afwachting in een kartonnen doos op een warme, donkere plaats. Je

kan wat water geven, maar geef geen melk. Zeker egels kunnen daar niet goed tegen.

Opvangcentrum voor Vogels en Wilde Dieren Brasschaat vzw. Floris Verbraekenlei 32, Brasschaat. Open van 10 u tot 12 u en van 14 u tot 17 u. Buiten deze uren is er opvang voorzien vooraan. Als je het centrum wil steunen, kan je lid of sponsor worden.

Meer info bij Marcel Peeters, tel. 0473-48.48.97, e-mail peeters.m@skynet.be. Kijk ook eens op www.voc-brasschaat.be.

Blijven werken aan biodiversiteit

Tekst: Rina Peys

'Biodiversiteit' verwijst naar alle vormen van leven op aarde. Planten, dieren en micro-organismen balanceren in een fragiel evenwicht met elkaar. De mislukte klimaatconferenties van Kopenhagen en Cancún staan nog in ons geheugen gegrift. Maar gelukkig zijn natuur en biodiversiteit nog niet helemaal verdwenen van de internationale politieke agenda. En we hoeven zeker niet machteloos af te wachten. Dichter bij huis, in onze regio, ondertekende de gemeente Schoten het charter voor de biodiversiteit. Hopelijk volgen ook de andere gemeenten heel snel. En we kunnen zelf natuurlijk ook heel wat doen...

De klimaatconferenties

Het jaar 2010 was het jaar van de biodiversiteit. In oktober 2010 was er de wereldtop in Nagoya. De wereldleiders kwamen er samen met de bedoeling een halt toe te roepen aan de wereldwijde achteruitgang van de biodiversiteit. Ze stelden een biodiversiteitsstrategie op voor 2011 en 2012, en bereikten een principiële akkoord over het financieren van natuurbescherming in

*Om een rijke biodiversiteit te behouden moeten we nu handelen.
Foto: Rafaël Delaedt.*

Na Brasschaat en Schoten kan je binnenkort ook in Kapellen de lezing 'Klimaat en biodiversiteit' bijwonen. Foto: Rafaël Delaedt.

ontwikkelingslanden. Maar ook deze concretere plannen werden doorgeschoven naar 2012. De klimaatconferentie in Cancún vond plaats van 29 november tot 10 december 2010. Na heel wat onenigheid kwam er op de valreep toch nog een akkoord uit de bus. Ook de uitwerking daarvan werd alweer doorgeschoven naar de klimaattop van dit jaar in Durban. Uiteindelijk willen 190 landen toch maatregelen treffen en de strijd tegen de klimaatverandering aangaan. Een positief punt is de oprichting van een groen fonds tegen de ontbossing.

En wat nu?

Het jaar van de biodiversiteit werd afgesloten en waar staan we nu? Iedereen is het er inmiddels over eens dat we de bestaande hulpbronnen en materialen efficiënter moeten gebruiken. We moeten evolueren naar een duurzame manier van produceren én van consumeren.

Het staat nu ook vast dat ons klimaat een rechtstreekse invloed heeft op de biodiversiteit. We moeten ijveren voor een grondigere studie van de biodiversiteit, en een sectorale aanpak aanmoedigen onder het motto: 'Denk globaal, handel lokaal.'

Ver-van-mijn-bed-show?

Voor velen onder ons staan die internationale klimaatoppen ver van onze eigen leefwereld af. We kunnen ons vaak moeilijk een beeld vormen van wat een ecosysteem, milieueducatie of biodiversiteit precies zijn. In onze consumptiemaatschappij zijn we over het algemeen niet zo erg bezig met leven in en met de natuur. Ons comfort komt al te vaak op de eerste plaats. Toch willen we onze kinderen een gezonde voeding en een zuivere omgeving gunnen. Alleen beseffen we te weinig welke gevolgen massaproductie, kunstmest en pesticiden kunnen hebben.

Lezing in Kapellen 'Klimaat en biodiversiteit'

Wil je graag meer weten over biodiversiteit, kom dan naar de lezing 'Klimaat en biodiversiteit' op **dinsdag 22 maart om 20 u** in Het Beukenhof, Christiaan Pallemansstraat 71, in Kapellen. De lezing is een initiatief van Natuurpunt Educatie, de provincie Antwerpen en de gemeente Kapellen. Inschrijven is noodzakelijk: Sofie Vincke, tel. 03-660.66.38.

Tips over gezond tuinieren vind je op de website www.durftuinierenzonder.be.

Je kan ook nog steeds gratis de brochure '366 tips voor de diversiteit' bestellen op de website www.vip.biodiv.be.

In Schoten ondertekenden de schepen voor milieu, de voorzitter van de milieuraad en Natuurpunt het charter voor Biodiversiteit. Foto: Hugo Koens.

Speel 'vrijwilliger' in je eigen omgeving!

Dit jaar, 2011, is het jaar van de vrijwilliger. Meteen een mooie gelegenheid om de biodiversiteit in je eigen omgeving onder de loep te nemen. Je kan natuurlijk lid worden van een vereniging die zich met de natuur bezighoudt. Maar je kan ook aan de slag in je eigen tuin of op je balkon. In de winter overleven veel tuinvogels dankzij alle 'vrijwilligers' die voor zuiver drinkwater en voor voer zorgen in hun tuin. In de Natuur.winkel of in een plantencentrum kan je vleermuiskasten, vlinderkasten, insectenhôtels of vogelhuisjes kopen. Weer een belangrijke stap voorwaarts om de biodiversiteit in je eigen tuin te behouden... Misschien kunnen we het volgende winter ook met wat

minder kilo's zout doen, door de sneeuw te ruimen met een schop of door wit zand te strooien op te gladde stoepen. En moeten rozen echt wel bespoten worden met pesticiden? Misschien helpen de oormormen en lieveheersbeestjes uit je insectenhotel je wel om de luizenplaag in te perken. Gazon zonder onkruid is vaak een frustrerend streven. Maar sta eens stil bij een grasveld vol lieflijke madeliefjes. De kinderen of kleinkinderen zullen er in ieder geval blij mee zijn. Kunstmest gebruik je om snel grotere en vollere planten te kweken. Maar geduld is een schone zaak: gun de planten hun eigen ritme. Zo krijg je trouwens vaak stevigere planten. Vrijwilliger spelen om de biodiversiteit te bevorderen is echt niet moeilijk. En je inspanning is géén druppel op een hete plaat!

Charter voor biodiversiteit

Gemeenten of provinciebesturen die dit charter ondertekenen engageren zich om hun schouders onder vier grote pijlers te zetten:

1. Kennis
2. Communicatie, zowel onderling als naar het publiek toe
3. Betrokkenheid, door bijvoorbeeld het steunen van doelgroepen en initiatieven
4. Concrete acties voor het behoud en het herstel van leefgebieden en soorten

In onze regio ondertekende tot nu toe enkel de gemeente Schoten het charter. Er is dus nog werk aan de winkel!

Meer informatie over het charter vind je op www.natuurpunt.be, kies onderaan voor 'biodiversiteit' en klik dan op 'lokale biodiversiteit'.

Hieronder vind je een chronologisch overzicht van onze activiteiten. De praktische informatie staat bij elke activiteit vermeld tenzij er elders in dit blad meer aandacht aan wordt besteed.

Meer informatie kan je ook bekomen in ons Natuur.huis, Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, fax 03-541.63.55 of e-mail: antwerpennoord@natuurpunt.be. Voor de meest actuele informatie kan je ook op onze websites terecht: www.antwerpennoord.be en www.scheldeschorren.be.

De meeste activiteiten zijn gratis voor leden (tenzij anders vermeld). Niet-leden betalen € 1 voor activiteiten in onze natuurgebieden. Vergeet dus niet je lidkaart mee te nemen. Veel plezier.

maart

zon 6	9.30 u, Antwerpen – Zandvliet, equinox-getijdenwandeling, zie vorig nummer	zat 26	9.30 u, Stabroek, werkdag Schans Van Smoutakker, zie p. 18	zat 9	9.30 u, Kapellen, werkdag Het Rood, zie p. 18
vrij 11	19.30 u, Brecht – Sint-Jobin-'t-Goor, Algemene ledenvergadering, zie p. 12	zat 26	14.30 u, Kapellen, wandeling Het Rood, zie p. 19	zon 10	8.30 u, wommelgem, grutto- en voorjaars-wandeling Turnhouts Vennengebied, zie p. 22
zat 12	8 u, Kapellen, zangvogel-cursus Mastenbos, zie vorig nummer	woe 30	20 u, Antwerpen – Ekeren, cursus digitale fotobewerking, zie p. 19	zon 10	9 u, Wuustwezel – Gooreind, plantendag, zie p. 19
don 17	8 u, Antwerpen – Ekeren, zangvogelcursus Oude Landen, zie vorig nummer	don 31	8 u, Antwerpen – Ekeren, zangvogelcursus Oude Landen, zie vorig nummer	zon 10	10 u, Schoten, wandeling 't Asbroek, zie p. 18
zat 19	Kapellen, Milieuweek t.e.m. 26 maart, zie p. 19	don 31	20 u, Antwerpen – Ekeren, Raad van Bestuur Natuurpunt Antwerpen Noord, Natuur.huis. Vraag de agenda op in het Natuur.huis	don 14	8 u, Antwerpen – Ekeren, zangvogelcursus Oude Landen, zie vorig nummer
zat 19	9.30 u, Kapellen, werkdag Het Rood, zie p. 18			zat 16	14 u, Stabroek, vlinderwandeling Elsenbos, zie p. 20
zat 19	9.30 u, Schoten, familiewerkdag 't Asbroek, zie p. 18			zon 17	8 u, Antwerpen – Schoonbroek, zangvogel-cursus Bospolder, zie vorig nummer
zat 19	17 u, Schoten, ledenavond De Kuifleeuwerik, zie vorig nummer			zon 17	14 u, Antwerpen – Schoonbroek, gedichtenwandeling Bospolder, zie p. 20
zon 20	8 u, Antwerpen – Schoonbroek, zangvogel-cursus Bospolder, zie vorig nummer			vrij 22	Internationale Dag van de Aarde, info Natuur.huis
din 22	20 u, Kapellen, lezing klimaat en biodiversiteit, zie p. 27			zat 23	Actieweekend Dag van de Aarde, info Natuur.huis
don 24	19.30 u, Kapellen, milieukwis, zie p. 19			zat 23	8 u, Kapellen, zangvogel-cursus Mastenbos, zie vorig nummer
zat 26	Mechelen, Algemene Vergadering Natuurpunt, info Natuur.huis			zon 24	Actieweekend Dag van de Aarde, info Natuur.huis
zat 26	8 u, Kapellen, zangvogel-cursus Mastenbos, zie vorig nummer			zon 24	8.30 u, Kapellen – Putte, uitstap Molenplaat en Brabantse Wal, zie p. 22

april

zat 2	9 u, Brecht, werkdag De Kooldries, zie p. 18	zat 9	8 u, Kapellen, zangvogel-cursus Mastenbos, zie vorig nummer
zat 2	t.e.m. zat 30 april, fototentoonstelling Natuurpunt beweegt!, zie p. 21		
zon 3	8.45 u, Antwerpen – Zandvliet, wandeling De Visschenwinkel, zie p. 19		
zon 3	8 u, Antwerpen – Schoonbroek, zangvogel-cursus Bospolder, zie vorig nummer		
zon 3	14 u, Brecht, lente-wandeling Kooldries-Hoofswaer, zie p. 19		
woe 6	20 u, Antwerpen – Ekeren, cursus digitale fotobewerking, zie p. 19		
zat 9	8 u, Kapellen, zangvogel-cursus Mastenbos, zie vorig nummer		

Landen, zie vorig nummer

don 28 20 u, Antwerpen – Ekeren, Raad van Bestuur Natuurpunt Antwerpen Noord, zie don 31 maart

mei

zon 1 5 u, Antwerpen – Ekeren, vroegochtendwandeling Oude Landen, zie p. 22

zon 1 9.30 u, Antwerpen – Lillo, voorjaar op het schor, zie p. 7

zon 1 8 u, Antwerpen – Schoonbroek, zangvogelcursus Bospolder, zie vorig nummer

din 3 19.30 u, Brasschaat, cursus dagvlinders, zie p. 18

zat 7 8 u, Kapellen, zangvogelcursus Mastenbos, zie vorig nummer

zat 7 9.30 u, Kapellen, werkdag Het Rood, Het Rood, zie p. 18

zat 7 19.30 u, Antwerpen – Ekeren, nachtegalewandeling Oude Landen, zie p. 21

zon 8 7 u, Kapellen, ochtendwandeling Mastenbos, zie p. 20

din 10 19.30 u, Brasschaat, cursus nachtvinders, zie p. 18

don 12 8 u, Antwerpen – Ekeren, zangvogelcursus Oude Landen, zie vorig nummer

zat 14 9.30 u, Kapellen, werkdag Het Rood, zie p. 18

zat 14 14 u, Antwerpen – Schoonbroek, cursus dagvlinders Bospolder, zie p. 18

zon 15 8 u, Antwerpen – Schoonbroek, zangvogelcursus Bospolder, zie vorig nummer

zon 15 8.30 u, Wommelgem, uitstap De Liereman, zie p. 22

zon 15 14 u, Brecht – Overbroek, wandeling Hoekse Beemden, zie p. 20

don 19 8 u, Antwerpen – Ekeren, zangvogelcursus Oude Landen, zie vorig nummer

zat 21 Internationale dag van de Biodiversiteit, info Natuur.huis

zat 21 8 u, Kapellen, zangvogelcursus Mastenbos, zie vorig nummer

zat 21 9.30 u, Kapellen, werkdag Het Rood, zie p. 18

zon 22 Internationale dag van de Biodiversiteit, info Natuur.huis

zon 22 13.30 u, Kapellen, poëzie-wandeling Domein Boterberg, zie p. 20

din 24 21.30 u, Wuustwezel – Gooreind, cursus nachtvinders, zie p. 18

don 26 20 u, , Antwerpen – Ekeren, Raad van Bestuur Natuurpunt Antwerpen Noord, zie don 31 maart

zat 28 14 u, Brasschaat, cursus dagvlinders Klein Schietveld, zie p. 18

zon 29 8 u, Antwerpen – Schoonbroek, zangvogelcursus Bospolder, zie vorig nummer

zon 29 9.30 u, Wuustwezel – Gooreind, tuinenwandeling, zie p. 21

zon 29 14 u, Antwerpen – Ekeren, bijenwandeling, zie p. 21

zon 29 14 u, Stabroek, vlinderwandeling Elsenbos, zie p. 20

juni

don 2 8 u, Antwerpen – Ekeren, zangvogelcursus Oude Landen, zie vorig nummer

zat 4 8 u, Kapellen, zangvogelcursus Mastenbos, zie vorig nummer

zon 5 13 u, Antwerpen, wandeling Het Molsbroek, zie p. 22

zon 5 9.30 u, Antwerpen – Lillo, wandeling Galgeschoor, zie p. 7

zon 12 8 u, Antwerpen – Schoonbroek, zangvogelcursus Bospolder, zie vorig nummer

De Bynnex-kijkers van Natuurpunt

10%
korting voor leden
van Natuurpunt

Oog in oog
Beleef de natuur
vanop de eerste rij

Bynnex Andes 8 x 42
niet-ledenprijs: 197 euro
(incl. BTW)

Bynnex Everest 10 x 42
niet-ledenprijs: 275 euro
(incl. BTW)

Verkooppunten

Natuurpunt-winkel Antwerpen Noord
Steenstraat 25 • 2180 Ekeren
03-541 58 25 • antwerpennoord@natuurpunt.be

Natuurpunt-winkel
Stationstraat 40 • 2800 Mechelen • 015-43 16 88
www.natuurpunt.be/winkel • winkel@natuurpunt.be

natuurpunt
natuurpunt.be

Natuur.huis, Natuur.documentatiecentrum en Natuur.winkel

Steenstraat 25, 2180 Ekeren, tel. 03-541.58.25, fax 03-541.63.55

e-mail: antwerpennoord@natuurpunt.be

website: www.antwerpennoord.be

Van maandag tot en met vrijdag open van 10 tot 17 u.

BTW-nummer: BE 0429 415 832.

Contactpersonen

Bospolder, Ekers Moeras & Muisbroekbos: Willy Ibens (03-651.99.59),

Marc Smolders (03-542.05.71) en Stefan Versweyvel (03-645.94.10)

De Kuifeend en de Grote Kreek: Ludo Benoy (03-825.45.59)

Fort van Brasschaat: Filip Borms (0473-91.90.51) en Willy Ibens (03-651.99.59)

Galgeshoor & Groot Buitenschoor: Eddy Rottiers (03-775.00.22),

Koen Vanagtmael (03-541.60.04) en Frank Wagemans (03-651.44.67)

Het Rood: Paul Osterrieth (03-237.08.11) en Johan Vandewalle (0497-44.67.66)

Het Wijtschot: Fonne Bruggemans (0498-39.71.73) en

Leo Claessens (03-646.94.81)

Hoekse Beemden: Freddy Heye (03-636.00.41)

Huzarenberg: Harry Van der Horst (03-568.15.78)

Kooldries-Hoofsweer: Rudi Bosschaerts (03-636.38.62)

Opstalvalleigebied: Guy Leys (03-569.00.38), Gie Goris (03-568.62.38) en

Frank Goossens (0487-468.269)

Oude Landen: Willy Ibens (03-651.99.59), Guy Leys (03-569.00.38) en

Fons Vervoort (03-647.18.70)

Ruige Heide: Guy Leys (03-569.00.38)

Schans van Smoutakker: André D'Hoine (03-664.02.42)

't Asbroek: info Natuur.huis (03-541.58.25)

Werking Beleid: Johan Vandewalle (0497-44.67.66)

Werking Kerkuilen: Fons Vervoort (03-647.18.70)

Werking Kuifleeuwrik: Roger Huysmans (03-324.88.05)

Werking Natuur- en Milieueducatie: Annie De Koninck (03-664.92.36)

Werking Vleermuizen: Filip Borms (0473-91.90.51)

Werking Vlinders: Hugo Wouters (03-569.05.78)

Werking Vogels: Bram Vogels (0496-44.77.93)

Werking Antwerpen-centrum: Bart Van de Voorde (0486-34.92.23)

Werking Berendrecht, Zandvliet en Lillo: Guy Leys (03-569.00.38)

Werking Brasschaat: Johan Neegers (03-653.22.03)

Werking Brecht: Freddy Heye (03-636.00.41)

Werking Ekeren: Rit Van Damme (03-248.12.65)

Werking Kapellen: Marie-Paule Schelfout (03-665.11.01)

Werking Schoten: info Natuur.huis (03-541.58.25)

Werking Stabroek: Harry Van der Horst (03-568.15.78)

Werking Wuustwezel: Marc Vanbrabant (03-669.88.07)

Natuurpunt Antwerpen Noord is een regionale afdeling van Natuurpunt, vereniging voor natuur en landschap in Vlaanderen. Dat betekent deel uitmaken van een grote vereniging met meer dan 90.500 gezinnen die in Vlaanderen meer dan 18.000 ha natuurgebied beheert.

Lid worden

Lidgeld per gezin: € 24. Te storten op rekeningnr. BE77 2200 3405 7342 met vermelding van je huidig lidnummer of voor nieuwe leden met vermelding van je naam en adres. Je ontvangt dan zowel **Natuur.blad** als **Natuur.ruimte**. Bovendien krijg je korting bij aankopen in onze Natuur.winkel. Leden van Natuurpunt uit een ander werkingsgebied kunnen voor € 7 een abonnement op **Natuur.ruimte** nemen. Te storten op rekeningnr. BE77 2200 3405 7342 met vermelding van je lidnummer, naam en adres.

Opvangcentrum voor Vogels en Wilde Dieren**Brasschaat vzw**

Floris Verbraekenlei 32

2930 Brasschaat

tel. 0473-48.48.97

e-mail: peeters.m@skynet.be

Giften

Donateurs storten een extra bijdrage bovenop hun lidgeld. Vanaf € 30 per kalenderjaar krijg je een fiscaal attest. Storten op BE56 2930 2120 7588 met vermelding 'project 3797 Antwerpen Noord'.

Natuur.ruimte is het driemaandelijks ledenblad van Natuurpunt Antwerpen Noord.

Werken mee aan dit nummer: Iris Buermans, Rafaël Delaet, Ilse De Schutter, Jens D'Haeseleer, Bieke Dierick, Hubert Michiels, Mart Pauwels, Rina Peys, Kathleen Quick, Koen Vanagtmael, Johan Vandewalle, Steven Vanholme, Saskia Verbaenen, Sofie & Stefan Versweyvel, Bram Vogels, Frank Wagemans, Ivo Wildiers.

Illustraties en foto's: Iris Buermans, Gert Cornelis, Rafaël Delaet, Ilse De Schutter, Wim Detloff, Kathleen De Vriendt, Jens D'Haeseleer, Bieke Dierick, Fauna Flora Fotoclub Schoten (FFFS), Lieve Gysen, Ludo Hermans, Willy Ibens, Maarten Jacobs, Hugo Koens, Dado Lacko, Guy Leys, Linea Trovata, Hubert Michiels, Opvangcentrum voor Vogels en Wilde Dieren, Marcel Peeters, Rina Peys, Eddy Rottiers, Koen Vanagtmael, Hug Van Beek, Gert Vanden Broeck, Johan Vandewalle, Walter Van Ginhoven, Bart Vannieuwenhuyse, Pascale Vantieghem, Kamila Wawrocka, Wout Willems.

Foto voorpagina: Vrijwilligers, daar draait het om. Foto: Ludo Hermans. Inzet (v.l.n.r.): Witkopstaartmees. Foto: Walter Van Ginhoven (FFFS). Zonnepanelen op de loods in Ekeren. Foto: Willy Ibens. Zandbij. Foto: Walter Van Ginhoven (FFFS).

Foto achterpagina: Natuurgebied Kooldries-Hoofsweer. Foto's: Bart Vannieuwenhuyse (FFFS).

Oplage: 4.500 exemplaren

Natuurvoedingswinkel
De Groene wijzer

Joris Crikemans en Maria Verbraeken
 Molenweg 18 te Brasschaat Mariaburg

**Gespecialiseerd in
 biologische voedingswaren**

**Speltproducten: pasta's, brood,
 koekjes meelen...**

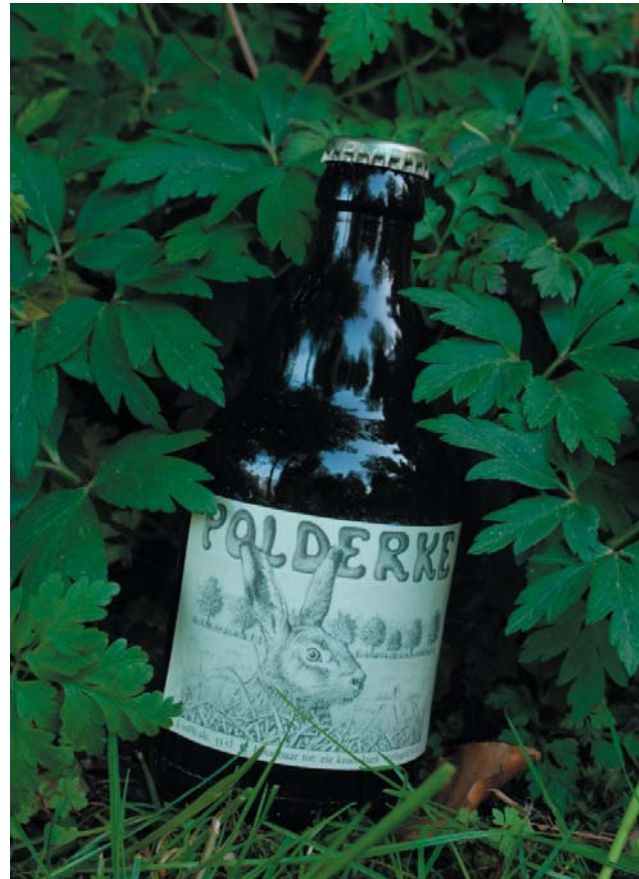
Gluten en lactosevrije voeding

Tel 03 664 73 85 Fax 03 605 18 92 Open: Di-Vr 8:30u tot 18u za 9u tot 17u
 zondag en maandag gesloten

www.degroenewijzer.be

Polderke

Je kan nog steeds ons eigen bier **Polderke** verkrijgen in de Natuur.winkel. Een flesje kost € 1,30, een bak Polderke kost € 28,50. De geschenkverpakking (een houten bakje met vier flesjes en een glas) is een echte aanrader en kan je kopen voor € 11,20. Alle prijzen zijn inclusief statiegeld.

Motorland is een sterke Europese organisatie van onafhankelijke vakhandelaars in tuingeredschap en tuinmachines die door hun gezamenlijke aankoopkracht topmerken aan concurrentiële prijzen aanbieden, in combinatie met de zekerheid en service eigen aan de vakspecialist.

**De zekerheid van de juiste
 keuze aan de juiste prijs.**

Scherp geprijsde topmerken.

Gespecialiseerd advies.

Service gegarandeerd.

Ook verhuur van tuinmachines.

MOTORLAND VERBEKE

MOTORLAND EYCKERMAN

MOTORLAND VAN DER STOCK

UW SPECIALIST IN TUINMACHINES

MOTORLAND VERBEKE • Deinsesteenweg 59 • 9031 Drongen • Tel. 0499-20 20 20 • Fax 03-645 43 62 • info@motorlandverbeke.be • www.motorlandverbeke.be
MOTORLAND EYCKERMAN • Kapelsesteenweg 127 • 2180 Ekeren • Tel. 03-646 22 88 • Fax 03-645 43 62 • info@eyckerman.be • www.eyckerman.be
MOTORLAND VAN DER STOCK • Grote Baan 138 • 9100 Sint-Niklaas • Tel. 03-775.30.50 • Fax 03-755.16.46 • info@vanderstock.be • www.vanderstock.be

Kooldries-Hoofsweer, oude kleiputten vol leven!

België - Belgique

P.B. Antwerpen X

8/3573

Afgiftekantoor

Antwerpen X

p702 133

Retouradres: Natuurpunt
Antwerpen Noord vzw
Steenstraat 25
2180 Ekeren

Tijdens het graven van het Kanaal Schoten-Turnhout-Dessel in de 19de eeuw kwamen in Brecht omvangrijke kleilagen aan het licht. Talrijke steenfabrieken die gebruik maakten van de klei ontstonden onmiddellijk naast het kanaal. Ze lieten vele kleiputten achter in het landschap. Dat betekende het begin van een nieuw natuurgebied, dat inmiddels is uitgegroeid tot een toplocatie voor amfibieën in Vlaanderen. In de Kooldries-Hoofsweer komen liefst zeven soorten voor: bruine en groene kikker, pad en vier soorten watersalamanders. De grootste en zeldzaamste is de kamsalamander, ook wel de 'waterdraak' genoemd. Maar de Kooldries-Hoofsweer heeft nog heel wat meer te bieden. Je vindt er de zeldzame rode kelkzwam en de met uitsterven bedreigde valse zandzegge. 's Zomers kan je aan de rand van de kleiputten kleine zonnedaauw bewonderen, een vleesetend plantje. Wil je meer weten over deze schatkamer van Moeder Natuur? Op pagina's 18 en 19 van dit nummer ontdek je de activiteiten die Natuurpunt de volgende maanden organiseert in de Kooldries-Hoofsweer.